

โครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์

๖.๑ ความเป็นมาของโครงการ

จากประวัติความเป็นมาของวัดพระปฐมเจดีย์ดังกล่าวไว้ในช่วงต้นของบทที่ ๕ แล้วนั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวัดพระปฐมเจดีย์แห่งนี้ซึ่งเป็นสถานที่แรกที่พระพุทธศาสนาได้เข้ามายังประเทศไทยและได้มีการเผยแผ่สืบทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าสืบมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้เมื่อพัฒนาการของระบบการศึกษาของพระภิกษุสามเณร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดจนการปฏิรูปต่างๆมาตามลำดับ อย่างเป็นระบบมากขึ้นจนทำให้มีจำนวนพระที่ศึกษาเล่าเรียนเป็นจำนวนมาก เกิดการสร้างอาคารสำหรับการศึกษาของพระโดยเฉพาะ ดังที่พบเห็นในวัดต่างๆทั้งที่ทำการศึกษเป็นกลุ่มตัวอย่างอาคารดังกล่าว ก่อปรกับสถานที่ในการศึกษาเล่าเรียนของวัดพระปฐมเจดีย์แห่งนี้จากอดีตซึ่งเดิมเป็นการเรียนการสอนกันอยู่ในกุฏิเจ้าอาวาส และศาลาการเปรียญ ในประวัติศาสตร์มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ส่วนพุทธาวาสและได้ย้ายส่วนสังฆาวาสหลายครั้ง และจนได้มีการย้ายกลับมายังด้านทิศใต้ของส่วนพุทธาวาส ริมถนนขวาพระดังปัจจุบัน มาในปี พ.ศ.๒๔๗๒ เริ่มมีการใช้อาคารศาลาการเปรียญในการเรียนซึ่งเดิมอยู่บริเวณด้านเหนือของส่วนสังฆาวาสใกล้กับกุฏิคณะเจ้าอาวาส และได้มีการเปลี่ยนแปลงผังในส่วนสังฆาวาสอีกครั้งในปี พ.ศ.๒๔๙๔ดังผังที่ปรากฏในปัจจุบัน นับตั้งแต่นั้นจึงเริ่มก่อตั้งสำนักเรียน “สหศึกษาบาลี” ซึ่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐมขึ้น และได้มีการย้ายสถานที่ในการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมของสำนักเรียนนี้ไปยังพื้นที่ภายในพระระเบียงกลมเรื่อยมา

เมื่อสภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป พื้นที่ส่วนพุทธาวาสของวัดพระปฐมเจดีย์อันประกอบไปด้วย องค์พระปฐมเจดีย์ พระวิหารทิศ พระระเบียงกลม ตลอดจนพระอุโบสถและบริเวณโดยรอบนั้น กลายเป็นสถานที่สำคัญในด้านของการท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวมาเป็นจำนวนมากตลอดทั้งปี จนเกิดเป็นปัญหาในการรบกวนต่อการศึกษาของพระภายในบริเวณพระระเบียงกลมดังกล่าว

ในการแก้ปัญหาเหล่านั้นเพื่อไม่ให้เป็นการก่อปัญหาใหม่อันจะกระทบต่อสภาพสังคมโดยรวมจึงเป็นแนวคิดในการย้ายสถานที่ในการศึกษาของพระนั้นกลับมายังส่วนของสังฆาวาสดั้งเดิมเพื่อความเหมาะสมต่อทุกฝ่าย ซึ่งสามารถจัดเป็นเขตพื้นที่การศึกษาของวัดได้เนื่องจากพื้นที่ด้านหน้าส่วนสังฆาวาสจัดเป็นเขตพื้นที่ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์อยู่แล้วดังเหตุผลที่ได้จากการศึกษาในบทวิเคราะห์สภาพและการวางแผนบริเวณของวัดที่มีสำนักเรียนระดับต่างๆดังกล่าวในบทที่ ๓ไว้แล้วนั้น จึงเกิดเป็นโครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์ขึ้นซึ่งมีรายละเอียดต่างๆดังต่อไปนี้

๖.๒ ความสำคัญของโครงการ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการเรียนรู้ ผู้ซึ่งนับถือ หรือเป็นสาวกในพระพุทธศาสนาจึงต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาหรือ “ปริยัติ” นี้เป็นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การ “ปฏิบัติ” ที่ถูกต้องจึงจะเกิด “ปฏิเวธ” ขึ้นได้ตามหลักการของพระพุทธศาสนาดังกล่าว ดังนั้นแล้วในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงดำรงอยู่ก็คือการสนับสนุนในการศึกษาของพระหรือ “ปริยัติ” นี้เอง ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสร้าง โบสถ์ วิหาร หรือถาวรวัตถุใดๆ ดังพุทธพจน์

แห่งสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ว่าให้ถือเอาธรรมะหรือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ดีแล้วนั้นเป็นสิ่งแทนพระพุทธองค์

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้ว่าภิกษุจับชายสังฆาฏิตามหลัง อย่างทำตามทุกก้าว แต่เธอมีความละโมภมีความติดใจในกามทั้งหลาย มีจิตพยายบาท มีความดำริแห่งใจอันเป็นโทษ ลืมสติ ไม่มีสัมปชัญญะ..... ก็ยังอยู่ไกลเราโดยแท้..... เพราะภิกษุนั้นไม่เห็นธรรม ผู้ไม่เห็นธรรมผู้นั้นย่อมไม่เห็นเรา”

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้ว่าภิกษุนั้นอยู่ใกล้ตั้งร้อยโยชน์ แต่เธอไม่มีความละโมภไม่มีความติดใจในกามทั้งหลาย มีจิตไม่พยายบาท มีความดำริแห่งใจอันไม่เป็นโทษ มีสติตั้งมั่น มีสัมปชัญญะ..... ภิกษุนั้นย่อมชื่อว่าอยู่ใกล้เราโดยแท้..... เพราะภิกษุนั้นเห็นธรรม ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นย่อมเห็นเรา” อิติวุตตก ๒๕/๓๐๐¹

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของปริยัติ ก็คือเป็นสิ่งซึ่งดำรงไว้แห่งพระพุทธศาสนา และจะเป็นสิ่งแรกที่จะสูญก่อนในพระศาสนา เมื่อไม่มี “ปริยัติ” ย่อม “ปฏิบัติ” ผิดและเมื่อปฏิบัติผิด “ปฏิเวธ” ย่อมไม่เกิดเมื่อนั้นก็จะถึงคราวเสื่อมแห่งพระพุทธศาสนาไปจนถึงวันที่พระพุทธศาสนาสูญสิ้นไปจากโลกนั่นเอง

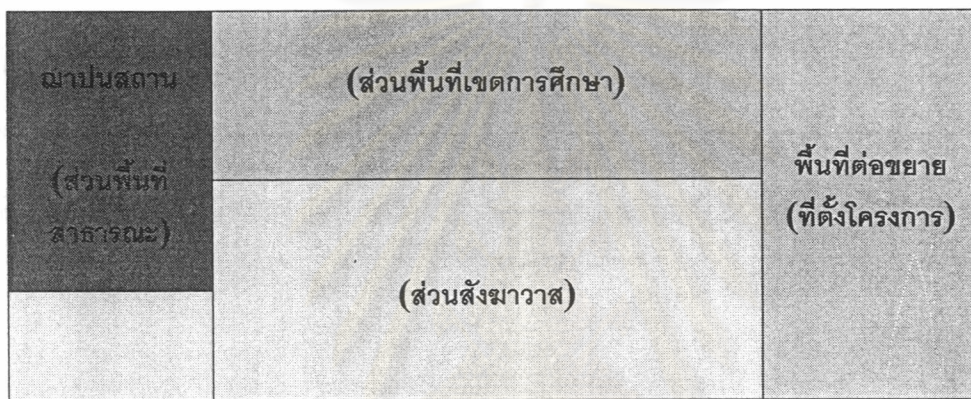
ดังนั้นแล้วในการสร้างอาคารถาวรวัตถุต่างๆที่จะเกิดขึ้นเมื่อพิจารณาตามหลักการดังกล่าวมาแล้วจึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาคารเรียนปริยัติธรรมนี้ได้เป็นอย่างดี และการให้ลำดับความสำคัญของอาคารต่างๆภายในวัดย่อมมีส่วนในการแสดงออกของงานสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นนั้นๆได้ ในกรณีโครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์นี้ ซึ่งเป็นสถานที่แรกที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่มายังดินแดนประเทศไทยนี้ จึงเห็นความสำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่โดยการจัดสรรบริเวณของวัดให้มีระบบระเบียบใหม่เพื่อความเหมาะสมในการศึกษาของพระภิกษุและสามเณรต่อไปอย่างลงตัวและชัดเจน

ศูนย์วิทยพัทธยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖.๓ การวิเคราะห์ที่ตั้งโครงการ

จากการศึกษาเพื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพและการวิเคราะห์ผังบริเวณวัดที่มีสำนักเรียนดังกล่าวใน บทที่ ๓ นั้น ลักษณะที่ตั้งของเขตสังฆาวาสของวัดพระปฐมเจดีย์นี้ ปัจจุบันรวมเป็นส่วนเดียวกันอยู่ทางด้านทิศใต้ของเขตพุทธาวาส อันสามารถแบ่งขอบเขตของกลุ่มอาคารได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนของที่พัทสงฆ์ หรือหมู่กุฏิ ซึ่งจัดเป็นส่วนสังฆาวาสของวัดพระปฐมเจดีย์
๒. ส่วนของกลุ่มอาคารฌาปนสถาน ประกอบด้วย เมรุ, ศาลาต่างๆ รวมถึงศาลาการเปรียญด้วย ซึ่งจัดเป็นส่วนพื้นที่สาธารณประโยชน์ของวัด
๓. ส่วนของกลุ่มอาคารโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์และลานหน้าโรงเรียน ซึ่งอยู่เป็นพื้นที่ด้านหน้าของส่วนสังฆาวาส จัดเป็นพื้นที่เขตการศึกษาของวัดได้

ผังวิเคราะห์พื้นที่ส่วนสังฆาวาสวัดพระปฐมเจดีย์

จากการวิเคราะห์พื้นที่เป็นส่วนต่างๆดังแสดงนี้ สามารถกำหนดตำแหน่งที่ตั้งโครงการในการวางอาคารเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับส่วนต่างๆของวัดได้ ตามประเด็นต่างๆดังนี้

๑. โครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์ ควรอยู่ทางฝั่งสังฆาวาสของวัดพระปฐมเจดีย์ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของเขตพุทธาวาส เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดจากนักท่องเที่ยวในส่วนพุทธาวาสดังกล่าวและเพื่อความสะดวกในการสัญจรไปศึกษาของพระภิกษุในวัดพระปฐมเจดีย์เอง รวมถึงพระจากวัดต่างๆในจังหวัดนครปฐมที่จะมาศึกษาที่สำนักเรียนนี้สามารถเดินทางสัญจรโดยใช้ถนนขวาพระซึ่งขึ้นระหว่างเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาสนี้ได้ อย่างสะดวก

๒. ตำแหน่งของอาคาร สามารถจัดเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ต่อขยายต่อจากพื้นที่เขตการศึกษาของวัดซึ่งเป็นพื้นที่ของโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์เอง ตามแนวทางการวิเคราะห์ผังบริเวณวัดที่มีสำนักเรียนในบทที่ ๓ ได้ เป็นการแสดงออกของการให้ความสำคัญในด้านการศึกษาตามลักษณะของสำนักเรียนวัดต่างๆ (และเนื่องจากระบบการศึกษาหรือโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์นั้น ก็เริ่มต้นมาจากการศึกษาของพระสงฆ์ในอดีตนั่นเอง) การวางตำแหน่งของอาคารจึงสามารถคงไว้ซึ่งความหมายของการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ได้อย่างชัดเจน

๓. เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ในบริเวณส่วนสังฆาวาสของวัดพระปฐมเจดีย์ในปัจจุบันยังมีพื้นที่ส่วนรกร้างคือบริเวณสุสานรถ ระหว่างอาคารโรงเรียนและสถานีตำรวจ รวมถึงเป็นพื้นที่ว่างด้านหลัง มีผู้คนมาสร้างอาคารชั่วคราวอยู่ประปรายไม่เป็นระเบียบ และโกดังเก็บของเก่า ซึ่งสามารถปรับปรุงพื้นที่ชั้บขยายให้มีความเอื้ออำนวยและเหมาะสมในการวางโครงการตามลักษณะความสัมพันธ์กับพื้นที่วัดส่วนต่างๆได้ จึงสามารถพิจารณาในการจัดผังบริเวณส่วนสังฆาวาสในเขตการศึกษาของวัดพระปฐมเจดีย์นี้ให้เกิดความลงตัวและเหมาะสมในด้านของการสนองต่อการใช้งานดังมีรายละเอียดจะแสดงในส่วนต่อไป

จากประเด็นดังกล่าวมาสามารถทำการวิเคราะห์ผังบริเวณในส่วนของสังฆาวาส, พื้นที่สาธารณะ ตลอดจนพื้นที่เขตการศึกษาของวัดได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้พื้นที่ของเขตสังฆาวาส

๑. เขตสังฆาวาส เป็นหมู่กุฏิหลายหลังแยกเป็นคณะต่างๆ โดยมากเป็นอาคารถาวรสร้างขึ้นใหม่ โดยมีรายละเอียดจำนวนพระที่จำวัด และการใช้งานอาคารแต่ละหลังดังนี้

- อาคารกุฏิ คณะ ๑-๗, ๑๑, ๑๒ และคณะ ๑๖ เป็นลักษณะอาคาร ๒ชั้นมีรูปแบบเดียวกันคือแบ่งเป็นห้องพัก ๒ข้างและมีโถงตรงกลาง สามารถรองรับจำนวนพระภิกษุ สามเณรได้หลังละ ๑๕รูป รวมรับได้ ~๑๕๐รูป

- อาคารกุฏิ คณะ ๙ แบ่งเป็นอาคาร ๓หลัง

๑. หลังตรงกลางเป็นกุฏิเจ้าอาวาสเป็นอาคาร ๓ชั้น ปัจจุบันใช้เป็นที่พักพระเจ้าอาวาสวัดฯ, พระวัดฯ, ที่พักรับรองพระอาคันตุกะ และยังจัดเป็นสถานที่ในการอบรมกรรมฐานแก่พระภิกษุในช่วงพรรษาด้วย

๒. หลังทางขวาของกุฏิเจ้าอาวาสเป็นอาคารจตุรมุข ๒ชั้น เป็นกุฏิพระวัดฯ และใช้เป็นหอปริยัติ ในการเรียนแผนกนักธรรมของพระวัดฯด้วย

๓. กุฏิเจ้าจอมมารดาชุ่ม เป็นการต่อเติมอาคารเดิมเป็นอาคาร ๒ชั้น รูปแบบเดียวกับกุฏิคณะอื่นๆ ปัจจุบันใช้เป็นที่พักพระวัดฯ และเป็นห้องในการจัดประชุมอบรมต่างๆของทางวัดและทางราชการ

เมื่อรวมอาคารทั้ง ๓หลังนี้ ถ้าจัดให้เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร ทั้งหมดจะสามารถรองรับจำนวนพระได้ ~๒๕-๓๐รูป

- อาคารกุฏิคณะ ๘ ลักษณะรูปแบบเช่นเดียวกับอาคารหอปริยัติฯ ปัจจุบันเป็นกุฏิของรองเจ้าอาวาสพระอาจารย์ใหญ่ของสำนักเรียน สามารถรองรับจำนวนพระได้ ~๕-๗รูป

- อาคารกุฏิคณะ ๑๐ สามารถรองรับจำนวนพระได้ ~๑๐รูป / อาคารกุฏิคณะ ๑๓ อยู่เป็นส่วนหนึ่งของศาลาในเขตฌาปนสถาน สามารถรองรับจำนวนพระได้ ~๕-๗รูป

- อาคารกุฏิคณะ ๑๔ ปัจจุบันอยู่หลังพิพิธภัณฑวัตถุพระปฐมเจดีย์ในสวนพุทธาวาส เรียก คณะอุโบสถ สามารถรองรับจำนวนพระได้ ~๑๕รูป

สรุปจำนวนพระวัดทั้งหมดรวม ๑๓๒รูป (ข้อมูลสถิติ ปี ๒๕๔๓)

อาคารกุฏิทั้งหมดสามารถรองรับเป็นที่พักอาศัยของพระได้ จำนวน ~๒๑๗รูป ดังนั้นการปรับปรุงการใช้อาคารกุฏิตามสภาพจริง สามารถรองรับจำนวนพระวัด, พระมาอาศัยเรียน และพระอาคันตุกะ เพิ่มขึ้นได้อีก ~๘๗รูป คิดเป็นการรองรับการขยายตัวได้อีกถึง ๖๕% ของจำนวนเดิม

๒. บริเวณฌาปนสถาน เป็นพื้นที่แยกเป็นสัดส่วน มีทางเข้า-ออก และที่จอดรถอย่างสะดวก แยกจากเขตสังฆาวาสอย่างชัดเจน

๓. พื้นที่เขตการศึกษา ด้านหน้าคือโรงเรียนมหินทรศึกษาธิการหรือโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ และลานเอนกประสงค์

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้พื้นที่ในเขตสังฆาวาส แบ่งได้เป็น ๓ ส่วนหลักๆคือ

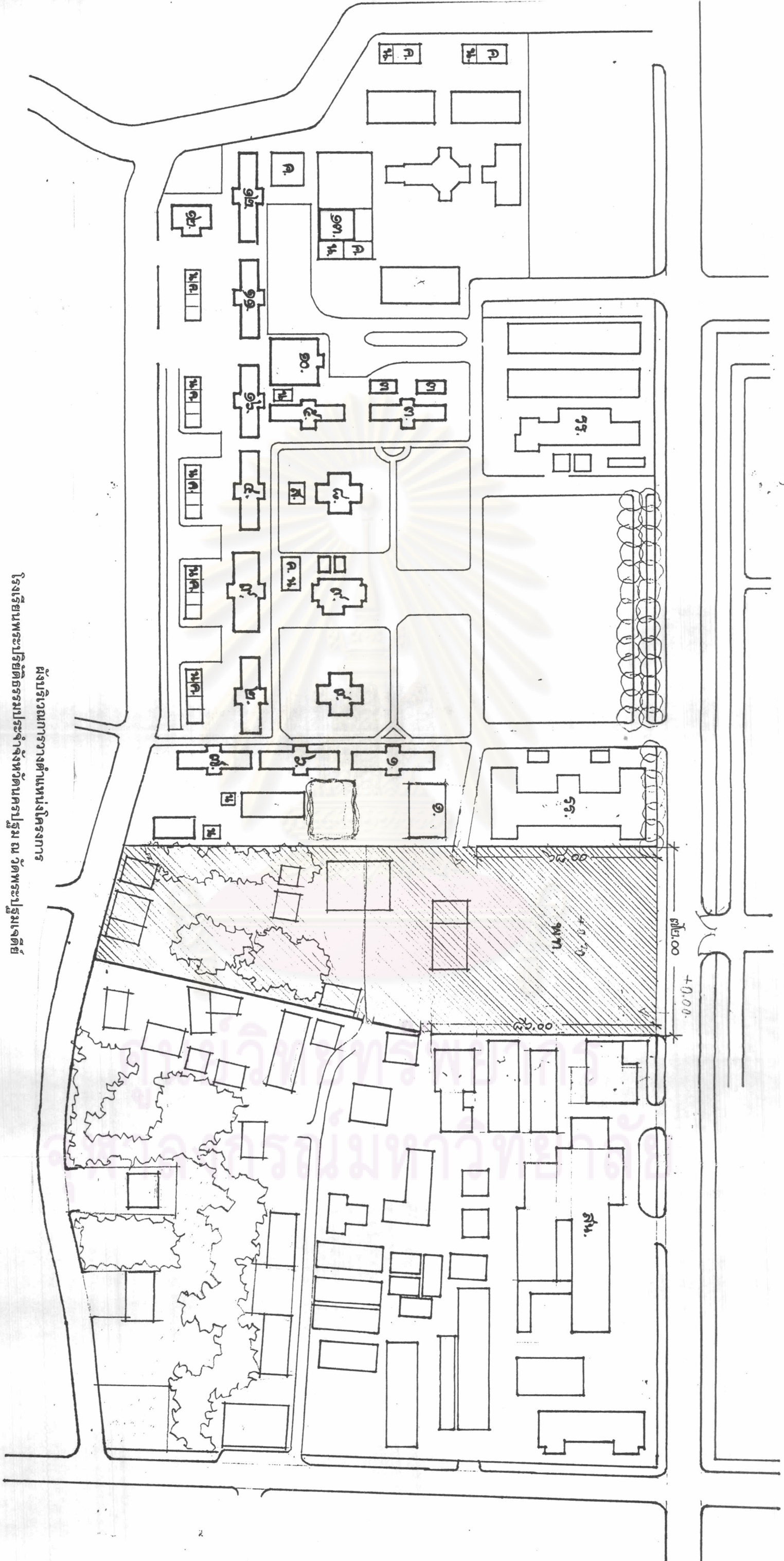
๑. เขตสังฆาวาส ซึ่งเป็นหมู่กุฏิหลายหลังมีลักษณะการจัดผังโดยให้กุฏิคณะของเจ้าอาวาสมีตำแหน่งอยู่ตรงกลางของพื้นที่สังฆาวาส เพื่อความสะดวกในการดูแลปกครองพระภายในวัด โดยมีกุฏิคณะ ๘ ซึ่งเป็นกุฏิของรองเจ้าอาวาสอยู่ทางด้านซ้ายและหอปริยัติธรรมซึ่งใช้เป็นอาคารในการเรียนนักรธรรมของพระภายในวัดและเป็นกุฏิหลังหนึ่งของคณะ ๙ (คณะเดียวกับเจ้าอาวาส) อยู่ทางด้านขวา จัดเป็นอาคาร ๓ หลังที่ยังมีลักษณะใกล้เคียงของเดิมและโดดเด่นแตกต่างจากกุฏิคณะอื่นๆซึ่งอยู่ล้อมรอบ

๒. บริเวณฌาปนสถาน เป็นพื้นที่แยกออกมาเป็นสัดส่วนอยู่ทางด้านตะวันตกของเขตสังฆาวาสโดยมีเมรุอยู่ตรงกลางมีพื้นที่รอบและมีศาลาบำเพ็ญกุศลโดยรอบ ก่อปรกับศาลาการเปรียญของวัดที่ใช้ในการทำวัตรเย็นและใช้ชั้นล่างเป็นศาลาบำเพ็ญกุศลด้วย มีการจัดพื้นที่จอดรถในบริเวณด้านหน้าทางเข้าจากถนนขวาพระด้วย

๓. พื้นที่สาธารณะด้านหน้าจัดเป็นเขตการศึกษา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของโรงเรียน มหินทรศึกษาคาร ซึ่งเป็นโรงเรียนวัดในระดับเด็กเล็กและระดับประถมศึกษา โดยเป็นอาคารอยู่ทั้ง ๒ ข้างของพื้นที่โล่งตรงกลางซึ่งจัดเป็นลานกีฬาเอนกประสงค์ของโรงเรียน

จากลักษณะดังกล่าวนี้จึงสามารถสรุปตำแหน่งพื้นที่ของโครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์นี้ได้โดยการจัดสรรพื้นที่ว่างบริเวณสุสานรดและบ้านพักคนงานทางด้านขวาซึ่งติดกับบริเวณสถานีตำรวจมาพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและการขยายตัวในอนาคตได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการปรับลักษณะการใช้งานอาคารกุฏิในสวนสังฆาวาสใหม่ให้เกิดความเป็นสัดส่วน ของอาคารพักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร ได้อย่างชัดเจน โดยการจัดสถานที่ของห้องประชุมและการอบรมต่างๆ จากเดิมที่อยู่ในกุฏิต่างๆนั้น ออกมาเป็นอาคารสถานที่สำหรับการประชุมอบรมในโครงการต่อไป เพื่อสนองการใช้งานได้ดีขึ้น และจัดให้กุฎาคารทั้งหมดเป็นอาคารที่พักอาศัยโดยตรง ซึ่งยังคงสามารถรองรับการเพิ่มจำนวนพระในวัดและที่พักพระอาคันตุกะได้อีกมากและเป็นสัดส่วน ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

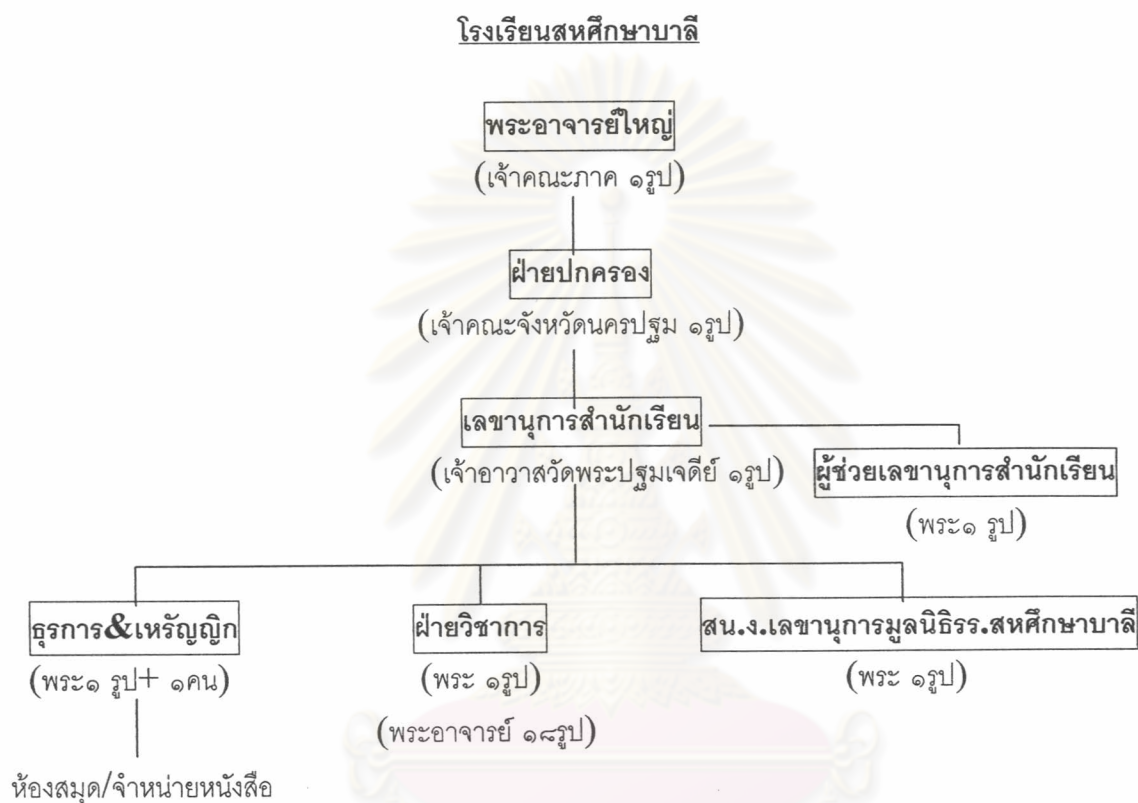
ผังบริเวณการวางตำแหน่งโครงการ
โรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์

๑. คณะ ๑	๕. คณะ ๕	๑๓. คณะ ๑๓	ส. หอสมุดวัด
๒. คณะ ๒	๖. คณะ ๖	๑๔. คณะ ๑๔	ร. โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์
๓. คณะ ๓	๗. คณะ ๗	๑๕. คณะ ๑๕	ส.น. สถานีดำรง
๔. คณะ ๔	๘. คณะ ๘	๑๖. คณะ ๑๖	พ.ท. พื้นที่โครงการฯ

๖.๔ การกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

รายละเอียดพื้นที่ใช้สอยของโครงการสามารถกำหนดได้ จากการพิจารณาส่วนต่างๆ ดังนี้

๑. ระบบโครงสร้างบุคลากร การบริหารจัดการของสำนักเรียน เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอันเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินงานของสำนักเรียนดังนี้

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. จำนวนผู้ใช้อาคารในส่วนต่างๆ โรงเรียนสหศึกษาบาลี วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร
(ข้อมูลตามสถิติ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓)

ฝ่ายบริหาร

พระอาจารย์ใหญ่	๑	รูป
พระอาจารย์ฝ่ายปกครอง	๑	รูป
เลขานุการสำนักเรียน	๑	รูป
ผู้ช่วยเลขานุการสำนักเรียน	๑	รูป
รวม	๔	รูป

ฝ่ายธุรการ/เหรียญกฐิก

พระ	๑	รูป
สมรवास	๑	คน
รวม	๒	คน

สำนักงานเลขาธิการมูลนิธิร.สหศึกษาบาลี

พระ	๑	รูป
-----	---	-----

รวมจำนวนบุคลากรทางการศึกษา

๗ รูป

ฝ่ายวิชาการ

พระอาจารย์หัวหน้าฝ่ายฯ	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๘	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๗	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๖	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๕	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๔	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๓ ก.	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ป.ธ.๓ ข.	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ประโยค ๑-๒ ก.	๒	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ประโยค ๑-๒ ข.	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ไวยากรณ์ ก.	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ไวยากรณ์ ข.	๑	รูป
พระอาจารย์ผู้สอน ไวยากรณ์ ค.	๑	รูป
รวม	๑๙	รูป

จำนวนพระนักเรียน

ประโยค ป.ธ.๙ (ไปศึกษาที่ส่วนกลางคือ สน.เรียนวัดสามพระยา) ๘	รูป
ประโยค ป.ธ.๘	๒๖ รูป
ประโยค ป.ธ.๗	๑๕ รูป
ประโยค ป.ธ.๖	๑๒ รูป
ประโยค ป.ธ.๕	๒๑ รูป
ประโยค ป.ธ.๔	๒๘ รูป
ประโยค ป.ธ.๓ ก.	๒๔ รูป
ประโยค ป.ธ.๓ ข.	๒๘ รูป
ประโยค ๑-๒ ก.	๒๘ รูป
ประโยค ๑-๒ ข.	๒๓ รูป
ประโยคไวยากรณ์ ก.	๔๐ รูป
ประโยคไวยากรณ์ ข.	๔๘ รูป
ประโยคไวยากรณ์ ค.	๓๔ รูป
รวม	๓๓๕ รูป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. ลักษณะการใช้งานอาคารในส่วนต่างๆ

การทำวัตร

- การทำวัตรปฏิบัติประจำวันคือ การทำวัตรเช้า เวลา ๘.๓๐น.-๙.๓๐น. ที่ศาลาการเปรียญ การทำวัตรเย็น และนั่งสมาธิ เวลา ๑๗.๐๐น.- ๑๘.๐๐น. ที่พระวิหารหลวง (ทั้งนี้เป็นไปตามความสะดวกเนื่องจากมีการเรียนการสอนกันในพระระเบียงกลม)

การเรียน

- ประโยค ๑-๒, ป.ธ. ๓, ๔, ๕ และ ๖ ต้องปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนกล่าวคือ ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ ๓ วัน หรือ ๑ ปีไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง จึงจะมีสิทธิ์สมัครสอบสนามหลวงได้
- ประโยค ป.ธ. ๗-๙ อนุโลมให้สมัครสอบได้ตามระเบียบ ถึงแม้จะมาเรียนน้อยกว่า ๓๐๐ ชั่วโมง แต่ควรเข้าเรียนด้วย
- การเปิดภาคเรียน ๓ ภาค โดยมีกำหนดเวลาดังนี้
 - ก. ภาควิสาขะ เริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ถึง วันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๘ หรือประมาณ ต้นเดือนพฤษภาคม ถึง กลางเดือนกรกฎาคม ของทุกปี
 - ข. ภาคพรรษา เริ่มตั้งแต่วันที่แรม ๙ ค่ำ เดือน ๘ ถึง วันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๑ หรือประมาณปลายเดือนกรกฎาคม ถึง กลางเดือนตุลาคม ของทุกปี
 - ค. ภาคปวารณา เริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ถึง วันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๒ หรือประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึง ปลายเดือนมกราคม ของทุกปี
- ทุกระดับชั้น เรียนเวลา ๑๓.๐๐น.- ๑๖.๐๐น. ของทุกวัน (เว้นวันโกน กับวันพระ)
- วิทยากรณ์ ก., ข. เรียน ทั้งช่วงเช้า ๘.๐๐น.- ๑๑.๐๐น. และช่วงบ่าย ๑๓.๐๐น.- ๑๖.๐๐น.
- ในส่วนของการเรียนนักเรียนของพระที่วัด จำนวนประมาณ ๗๐-๘๐ รูป เรียนที่หอปริยัติฯ(ในส่วนสังฆาวาส) มีเรียนตั้งแต่ก่อนเข้าพรรษาแต่จะมานั้นการศึกษาอย่างจริงจังในช่วงเข้าพรรษาถึงก่อนสอบ

นักธรรมตรี	เรียนเวลา ๑๓.๐๐น.- ๑๖.๐๐น.	จำนวน ๓๐-๓๓ รูป
นักธรรมโท	เรียนเวลา ๑๙.๐๐น.- ๒๑.๐๐น.	จำนวน ๓๕-๔๐ รูป
นักธรรมเอก	เรียนเวลา ๑๙.๐๐น.- ๒๑.๐๐น.(ที่หอสมุด)	จำนวน ๕-๗ รูป

การปฏิบัติธรรม

- การปฏิบัติ เป็นประจำทุกวันหลังการทำวัตร เช้า-เย็น เวลาประมาณ ๑๕-๓๐นาที และ ทุกวัน ๖ ค่ำ หรือทุกห้า สัปดาห์ เวลา ๑ ชั่วโมงหลังจากการเรียน เป็นลักษณะของสมถกรรมฐาน จำนวน ประมาณ ๑๐๐ รูป (ปัจจุบันใช้พื้นที่ในวิหารหลวง)
- ในช่วงเข้าพรรษามีพระภิกษุ สามเณรที่บวชใหม่ หรือพระนวกะ จะมีการถือนิสสัย และได้รับการดูแลเพื่ออบรมการปฏิบัติสมถกรรมฐาน จากท่านเจ้าอาวาสโดยตรง (โดยใช้สถานที่คือบนอาคารกุฏิของท่านเจ้าอาวาสเองทุกวัน ในช่วง ค่ำ)
- ส่วนของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นการปฏิบัติในขั้นสูง เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาหรือ ปริยัติธรรม มาพิจารณาสมถกรรมฐานต่างๆมีหลายวิธีการ ผู้ที่จะฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้นพึงเป็นผู้ที่ได้ศึกษามาในขั้นสูงอย่างเข้าใจดีแล้วจึงจะมาปฏิบัติได้ จึงมีจำนวนพระที่ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นจำนวนน้อยลงเรื่อยๆเนื่องจากสำนักเรียนที่

สนับสนุนการศึกษาด้านคันถธุระ จะต้องใช้เวลาในการศึกษามาก จนมีเวลาในการปฏิบัติได้น้อยลง ดังนั้นจึงมีพระจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นพระผู้ใหญ่ที่ศึกษาจนสำเร็จ เปรียญธรรมประโยค ๙ แล้วก็จะมีเวลาในการปฏิบัติธรรมมากขึ้น ดังนั้นในการทำโครงการเพื่อการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร อย่างครบสมบูรณ์ ก็จะต้องเสียไม่ได้ซึ่งหลักการของการศึกษา คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ จึงควรพิจารณาและให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วยตามสมควร

การอบรมบาลีก่อนสอบ

- การอบรมก่อนสอบของสำนักเรียนวัดฯ เวลา ๑๕ วันปลายภาคพิจารณา เริ่มตั้งแต่ วันขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือน ๒ ถึง แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๒ ตั้งแต่ ๘.๐๐น.- ๑๖.๐๐น. ใช้สถานที่ในห้องเรียน

การถวายภัตตาหารเพล

- เนื่องจากจะมีพระภิกษุสามเณร ที่เรียนวิชาในช่วงเช้าคือ ห้องโถงาภรณ์ ก,ข ซึ่งต้องเรียนในช่วงบ่ายต่อด้วย จำนวนประมาณ ๑๐๐รูป การเดินทางไปกลับเพื่อฉันภัตตาหารเพลที่วัดของตนเป็นการไม่สะดวก ทางมูลนิธิจึงมีการจัดถวายภัตตาหารเพลที่วัดพระปฐมเจดีย์ (ปัจจุบันมีศาลาโรงครัว และหอนอน เป็นอาคารแบบง่าย ๆ ตั้งอยู่ในบริเวณด้านล่างขององค์พระฯ)
- ในช่วงการจัดอบรมบาลีก่อนสอบพระนักเรียนจำนวนมากจะต้องมาอบรมที่สำนักเรียนนี้ ตั้งแต่เช้าถึงเย็น ดังนั้นในช่วงมีการอบรมก็จะมีถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุ สามเณรด้วย

การดำเนินงานของสำนักเรียน

- อำนวยการที่ของพระอาจารย์ใหญ่, ฝ่ายปกครอง, เลขานุการสำนักเรียน เป็นการดำเนินงานระดับนโยบายของสำนักเรียน เพื่อควบคุมดูแลในภาพรวมซึ่งอาจมีการจัดประชุมระดับเจ้าคณะภาคหรือเจ้าคณะจังหวัดบ้างตามสมควร (ปัจจุบันใช้พื้นที่ภายในกุฏิของท่านเจ้าอาวาสวัดฯ เป็นสถานที่เก็บเอกสารและสถานที่ทำงานต่างๆ)
- ส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนสหศึกษาบาลีนัน เป็นหน้าที่อยู่ในความดูแลของท่านผู้ช่วยเลขาสำนักเรียน ในการติดต่อข้อมูล, รายละเอียดของการเรียนการสอน ตลอดจน การทำทะเบียนจำนวนรายชื่อนักเรียนเพื่อเข้าเรียน และรายชื่อสมัครสอบในแต่ละปี (ปัจจุบันใช้พื้นที่ภายในกุฏิคณะ ๑๔ ของพระอาจารย์ผู้ช่วยเลขาฯ หลังอาคารพิพิธภัณฑวัดฯ เป็นสถานที่ทำงาน)
- งานในการดูแลจัดหาทุนเพื่อการศึกษา, การจัดสรรเรื่องการเงิน เป็นอำนาจความรับผิดชอบของมูลนิธิโรงเรียนสหศึกษาบาลี (ปัจจุบันใช้พื้นที่ภายในแก่งเงินข้างพระอุโบสถเป็นสถานที่ทำงาน)
- งานเบิกจ่ายเงินเพื่อการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ ,จ่ายอาหารสำหรับทำครัวถวายเพลพระนักเรียน ตลอดจนจัดสรรห้องสมุดและการจำหน่ายหนังสือตำราให้แก่พระนักเรียน เป็นอำนาจความรับผิดชอบของฝ่ายธุรการ และเหรียญกษาปณ์ โดยเสนอผ่านผู้ช่วยเลขาสำนักเรียน (ปัจจุบันใช้พื้นที่ภายในแก่งเงินข้างพระอุโบสถเป็นสถานที่ทำงาน)
- งานด้านวิชาการ พระอาจารย์หัวหน้าฝ่าย ตลอดจนพระอาจารย์ผู้สอนในแต่ละชั้นเรียน มีการจัดเตรียมการเรียนการสอน, เก็บเอกสารทางการศึกษาและรายละเอียดต่างๆ ตลอดจนโต๊ะและสถานที่ในการทำงาน (ปัจจุบันใช้พื้นที่ภายในกุฏิของพระอาจารย์แต่ละท่านนั้นๆ เป็นสถานที่ทำงาน)

กิจกรรมพิเศษอื่นๆของสำนักเรียนฯ

๑. สังฆวาที คือการจัดอบรมพระในการเป็นนักแสดงธรรม นักเทศน์ฯ จัดสอนในวันโกน และวันพระ ที่พระระเบียงกลม
๒. จัดสอนภาษาอังกฤษแก่เด็กเล็ก ในตอนเย็นของทุกวัน ที่พระระเบียงกลม
๓. จัดอบรมพระพุทธศาสนาในช่วงปิดเทอมของเด็กนักเรียนและประชาชนที่สนใจ (ปัจจุบันใช้พื้นที่ในอาคารโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์)
๔. การจัดอบรม, จัดประชุมต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับทางสำนักเรียนหรือทางวัด (ปัจจุบันใช้พื้นที่ในกฎิเจ้าจอมมารดาชุม)ซึ่งจะสามารถเสนอการปรับปรุงการใช้อาคารในส่วนสังฆาวาสเพื่อเป็นส่วนที่พักอาศัย ส่วนของการทำงานติดต่อต่างๆรวมถึงห้องประชุม ควรมีการจัดสรรให้เป็นสัดส่วนขึ้นโดยจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการได้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปรายละเอียดพื้นที่ที่สอยของโครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์ได้ต่อไป

๕. กิจวัตรประจำวันของพระภิกษุ สามเณรที่ศึกษาในสำนักเรียน สหศึกษาบาลี แห่งนี้

เวลา	กิจวัตร	
	พระสังกัดวัดพระปฐมเจดีย์	พระจากสังกัดวัดอื่นที่มาศึกษา
เช้า-๗.๐๐น.	บิณฑบาต	
๗.๐๐- ๘.๐๐น.	ฉันภัตตาหารเช้า ที่กุฏิคณะต่างๆให้เรียบร้อยก่อนเข้าเรียน (สำหรับพระที่เรียนเช้า)	ฉันภัตตาหารเช้า ที่วัดของตนให้เรียบร้อยก่อนมาเข้าเรียน (สำหรับพระที่เรียนเช้า)
๘.๐๐-๑๑.๐๐น.	เริ่มการเรียน-การสอนในช่วงเช้า (สำหรับพระที่เรียนเช้าคือ ไวยากรณ์ ก., ข.	
๘.๓๐- ๙.๓๐น.	เวลาปกติของการทำวัตรเช้า ของพระวัดพระปฐมเจดีย์	
๑๑.๐๐-๑๒.๐๐น.	สำหรับพระที่เรียนในช่วงเช้า ทางวัดมีโรงครัวจัดถวายภัตตาหารเพลให้ด้วย, (จำนวนประมาณ ๑๐๐กว่ารูป	
	สำหรับพระที่เรียนแต่ช่วงบ่าย ฉันภัตตาหารเพลที่กุฏิคณะต่างๆให้เรียบร้อย	สำหรับพระที่เรียนแต่ช่วงบ่าย ฉันภัตตาหารเพลที่วัดของตนให้เรียบร้อย
๑๓.๐๐-๑๔.๔๕น.	เริ่มการเรียน-การสอนในช่วงบ่าย (สำหรับการเรียนทุกระดับชั้น)	
๑๔.๔๕-๑๕.๐๐น.	พักฉันน้ำปานะ ๑๕นาที	
๑๕.๐๐-๑๖.๐๐น.	เริ่มการเรียน-การสอนต่อ	
๑๗.๐๐-๑๘.๐๐น.	เวลาทำวัตรเย็นของพระวัดพระปฐมเจดีย์ (ใช้สถานที่พระวิหารหลวงและศาลาการเปรียญ)	เวลาทำวัตรเย็น พระกลับไปทำวัตรเย็นที่วัดของตน

สรุปความต้องการพื้นที่ใช้สอยของโครงการ			
ส่วนสำนักงานโรงเรียน	จำนวน (รูป)	พื้นที่ (ตร.ม./รูป) ¹	คิดเป็นพื้นที่ (ตร.ม.)
ห้องพระอาจารย์ใหญ่	๑	~๗.๕๐-๑๐.๐๐	~๗.๕๐-๑๐.๐๐
พระอาจารย์ฝ่ายปกครอง	๑	~๗.๕๐-๑๐.๐๐	~๗.๕๐-๑๐.๐๐
เลขานุการสำนักเรียน	๑	~๗.๕๐-๑๐.๐๐	~๗.๕๐-๑๐.๐๐
ผู้ช่วยเลขานุการสำนักเรียน	๑	~๕.๐๐-๗.๐๐	~๕.๐๐-๗.๐๐
เลขานุการมูลนิธิร.สทศึกษาบาลี	๑	~๗.๕๐-๑๐.๐๐	~๗.๕๐-๑๐.๐๐
ฝ่ายธุรการ/เหรียญก	๒	~๙.๐๐	๑๖.๐๐
รวมพื้นที่ ส่วนสำนักงานโรงเรียน			๕๑.๐๐-๖๓.๐๐
ส่วนวิชาการ			
หัวหน้าฝ่ายฯ	๑	~๓.๕๐-๔.๐๐	~๓.๕๐-๔.๐๐
ห้องพักพระอาจารย์ผู้สอน	๑๘	~๓.๕๐-๔.๐๐	๖๓.๐๐-๗๒.๐๐
รวมพื้นที่ ส่วนวิชาการ			๖๖.๕๐-๗๖.๐๐
ห้องเรียน (แยกตามลำดับชั้น)			
ประโยคไวยากรณ์ ก.	๔๐	~๑.๘๐-๒.๐๐	๗๒.๐๐-๘๐.๐๐
ประโยคไวยากรณ์ ข.	๔๘	~๑.๘๐-๒.๐๐	๘๖.๔๐-๙๖.๐๐
ประโยคไวยากรณ์ ค.	๓๔	~๑.๘๐-๒.๐๐	๖๑.๒๐-๖๘.๐๐
ประโยค ๑-๒ ก.	๒๘	~๑.๘๐-๒.๐๐	๕๐.๔๐-๕๖.๐๐
ประโยค ๑-๒ ข.	๒๓	~๑.๘๐-๒.๐๐	๔๑.๔๐-๔๖.๐๐
ประโยค ปธ.๓ ก.	๒๔	~๑.๘๐-๒.๐๐	๔๓.๒๐-๔๘.๐๐
ประโยค ปธ.๓ ข.	๒๘	~๑.๘๐-๒.๐๐	๕๐.๔๐-๕๖.๐๐
ประโยค ปธ.๔	๒๘	~๑.๘๐-๒.๐๐	๕๐.๔๐-๕๖.๐๐
ประโยค ปธ.๕	๒๑	~๑.๘๐-๒.๐๐	๓๗.๘๐-๔๒.๐๐
ประโยค ปธ.๖	๑๒	~๑.๘๐-๒.๐๐	๒๑.๖๐-๒๔.๐๐
ประโยค ปธ.๗	๑๕	~๑.๘๐-๒.๐๐	๒๗.๐๐-๓๐.๐๐
ประโยค ปธ.๘	๒๖	~๑.๘๐-๒.๐๐	๔๖.๘๐-๕๒.๐๐
รวมพื้นที่ ห้องเรียนทั้งหมด			๖๐๓.๐๐-๖๗๐.๐๐

¹ Ernst Neufert, ARCHITECTS'DATA, LONDON: WILLIAM CLOWES&SONS, LIMITED, 1970

ส่วนปฏิบัติการ	จำนวน (รูป)	พื้นที่ (ตร.ม./ รูป) ²	คิดเป็นพื้นที่ (ตร.ม.)
ศาลาปฏิบัติธรรม	~๑๐	~๒.๐๐	~๒๐.๐๐
เรือนพักพระวิปัสสนา	~๑๐	~๖.๐๐	~๖๐.๐๐
อบรมสมถกรรมฐานใช้พื้นที่ในองเรียนได้			
รวมพื้นที่ ส่วนปฏิบัติการทั้งหมด			~๘๐.๐๐
ส่วนบริการ			
พื้นที่ฉันภัตตาหาร	~๑๐๐	~๒.๐๐	~๒๐๐.๐๐
พื้นที่โรงครัว		คิด ๓๐%ของพื้นที่ฉัน= ๖๐.๐๐	
ห้องน้ำ		คิดจำนวนผู้ใช้อาคาร ๑๐๐รูป / ส้วม ๑แท่น =จำนวนส้วม ๔แท่น เป็นพื้นที่ ~๑๒-๒๐ ตร.ม.	
ห้องพยาบาล		ตามความเหมาะสมของโครงการ	
รวมส่วนบริการ			~๒๘๐.๐๐+
ห้องสมุดประจำสำนักเรียนฯ		คิดพื้นที่เก็บหนังสือ ~๑๐,๐๐๐เล่ม, พระไตรปิฎก ชุด ³ รวม ~๑๓๗.๕๐-๒๔๒.๕๐ ตร.ม.	
รวมพื้นที่ใช้สอยของโครงการ			๑,๒๑๘.๐๐ - ๑,๔๑๑.๕๐ ตร.ม.
พื้นที่ทางสัญจร		คิด ๓๐%ของพื้นที่ เป็น ๔๒๓.๔๕ ตร.ม.	
ที่จอดรถ		คิดพื้นที่ใช้สอย ๒๔๐ตร.ม./ที่จอดรถ ๑คัน รวมเป็นที่จอดรถ ~๘คัน เป็นพื้นที่ ๑๒๐ ตร.ม.	
รวมพื้นที่โครงการทั้งหมด			~๑,๙๕๕.๐๐ ตร.ม.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² Ernst Neufert , ARCHITECTS'DATA , LONDON: WILLIAM CLOWES&SONS , LIMITED , 1970

³ Ernst Neufert , ARCHITECTS'DATA , LONDON: WILLIAM CLOWES&SONS , LIMITED , 1970

๖.๕ แนวทางในการออกแบบ โครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์ (โรงเรียน สหศึกษาวาส)

จากการศึกษารายละเอียดในบทต่างๆที่ผ่านมา สามารถสรุป เป็นแนวทางในการออกแบบโครงการได้ดังนี้

๑. การวางผังบริเวณของโครงการ มีลักษณะแบ่งได้เป็น ๓ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑. ตำแหน่งอาคารเรียนอยู่ในสวนพุทธราวาส

ประเภทที่ ๒. ตำแหน่งอาคารเรียนอยู่ในสวนสังฆาวาส

ประเภทที่ ๓. ตำแหน่งอาคารเรียนอยู่ในส่วนพื้นที่เขตการศึกษาของวัด

ดังนั้นโครงการการออกแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์ขึ้นใหม่นี้ สามารถจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินใหม่ ให้อยู่ทางฝั่งสังฆาวาส จัดให้เป็นพื้นที่เขตการศึกษาหรือประเภทที่ ๓ ได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดกับเขตโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์นั่นเอง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทางสัญจรหลักคือถนนขวาวพระซึ่งสามารถใช้เป็นทางเข้าหลักของโครงการได้ การเดินทางมาติดต่อ หรือมาเรียนของทั้งพระในวัดพระปฐมเจดีย์เอง และพระจากวัดต่างๆของจังหวัดนครปฐม มีความสะดวกและเป็นสัดส่วน

๒. ทิศทางการวางอาคารสำนักเรียน

เนื่องจากการเลือกที่ตั้งโครงการมีพื้นที่ดินมากพอสมควร จึงสามารถกำหนดการวางทิศทางอาคารเรียนให้มีความสัมพันธ์กับทิศทางของแดดและลมได้ตั้งแต่แรก กล่าวคือสามารถกำหนดแนวทางในการออกแบบอาคารให้สามารถรับลมธรรมชาติได้ดี และสามารถกันแดดกันฝนได้ อันเป็นลักษณะตามความต้องการพื้นฐานของอาคารสำนักเรียน เพื่อความประหยัด เรียบง่าย ดังตัวอย่างอาคารสำนักเรียนต่างๆที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว

๓. ลักษณะของผังพื้นที่อาคารเรียน จากการศึกษา แบ่งได้เป็น ๔ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑. แบบศาลาราย หรือวิหารคด

ประเภทที่ ๒. แบบอาคารจตุรมุข ๒ชั้น

ประเภทที่ ๓. แบบอาคารขนาดกลาง

ประเภทที่ ๔. แบบอาคารขนาดใหญ่

ดังนั้นแล้ว รายละเอียดและลักษณะการใช้อาคารเรียน ตลอดจนจำนวนผู้ใช้อาคารของสำนักเรียน(สหศึกษาวาส)นี้ สามารถจัดอยู่ในประเภทที่ ๔. คือ แบบอาคารขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นสำนักเรียนที่มีจำนวนพระนักเรียน หรือผู้ใช้อาคารจำนวนมาก แต่โดยเงื่อนไขของพื้นที่โครงการ เนื่องจากมีขนาดของพื้นที่มากพอสมควร อัตราส่วนจำนวนชั้นของอาคารเรียนจึงลดลง โดยอาจเป็นเพียงอาคาร ๒-๓ ชั้นได้ เพื่อสามารถสนองตอบ หรือสัมพันธ์กับรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยได้ดีขึ้น

๔. ระบบโครงสร้างอาคาร

เนื่องจากเทคโนโลยี และระบบในการก่อสร้างอาคารในปัจจุบัน สามารถตอบสนองต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยได้เป็นอย่างดี มีความคงทนถาวรสูง ดังตัวอย่างอาคารต่างๆที่ทำการศึกษา มา จึงเป็นเหตุผลสนับสนุนในการนำระบบวิธีและวัสดุในการก่อสร้างอาคารในยุคปัจจุบันมาใช้ โดยควรพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบและโดยแบบภายในการตอบสนองต่อรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยเป็นสำคัญ

๕. รายละเอียดของกิจกรรม และการใช้อาคารของสำนักเรียนในส่วนต่างๆ

รายละเอียดของกิจกรรม และการใช้อาคารของสำนักเรียนในส่วนต่างๆนั้น มีความสำคัญอันเป็นปัจจัยในการกำหนด พื้นที่ใช้สอยของโครงการ โดยรายละเอียดของสำนักเรียนโรงเรียน สหศึกษาวาสนี้มีปัจจัยต่างๆในการกำหนดพื้นที่ใช้สอยของโครงการดังนี้ คือ พื้นที่ของโครงการ, จำนวนผู้ใช้อาคาร (จำนวนผู้เรียน), เวลาในการใช้อาคาร (เวลาเรียน)เพื่อกำหนดขนาดและจำนวนห้องเรียน, ส่วนประกอบต่างๆของโครงการที่นอกเหนือจากการเรียน เช่น การจัดถวายภัตตาหารพระนักเรียน เพื่อกำหนดขนาดของโรงครัวและพื้นที่จัดภัตตาหาร, การจัดประชุมอบรมต่างๆ, ลักษณะของสำนักงานโรงเรียนและการดำเนินงาน, ห้องพักพระอาจารย์ ตลอดจนห้องสมุด, การปฏิบัติธรรม และกิจกรรมต่างๆ เพื่อกำหนดพื้นที่สำหรับการใช้งานได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม

๖. รูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยในอาคารทางการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยเพื่อตอบสนองกับประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม อันเป็นอาคารที่นอกเหนือจาก โบสถ์ หรือวิหารในวัดต่างๆนั้น พึงศึกษาจากตัวอย่างอาคารที่ทรงคุณค่าในงานสถาปัตยกรรมไทย เพื่อเข้าใจหลักและแนวความคิดในการออกแบบ การพัฒนารูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้น, หลักการใช้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยในส่วนต่างๆ ตลอดจนระบบสัญลักษณ์ และการสื่อความหมาย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับอาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นส่วนประกอบหนึ่งภายในวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทยได้อย่างงดงาม

๗. เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม วัดพระปฐมเจดีย์

การวางผังบริเวณของส่วนพุทธาวาส ตามแนวความคิดหลัก โดยมีพระวิหาร ๔ทิศ รอบองค์พระปฐมเจดีย์ ประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่างๆที่สำคัญตามพุทธประวัติ คือ ปางประสูติ, ปางตรัสรู้, ปางแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ และปางไสยาสน์หรือปางพระปรินิพพาน อันเป็นสื่อแทนถึง สังเวชนียสถาน ทั้ง ๔ ตลอดจนต้นพระศรีมหาโพธิ์ และต้นไม้อื่นๆสำคัญต่างๆ อันหมายถึง สัตตมหาสถาน เมื่อรวมกันกับองค์พระปฐมเจดีย์ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนั้น ก็ล้วนสื่อความหมายถึง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่นเอง

นอกจากนี้ส่วนสำคัญอีกจุดหนึ่งของโครงการนี้คือ พระระเบียงกลมที่เชื่อมต่อ Space ของพระวิหารทั้ง ๔ ทิศ ล้อมรอบองค์พระฯ ซึ่งเป็นเจดีย์กลมขนาดใหญ่ที่ใช้เป็นสถานที่เรียนในปัจจุบัน สามารถพิจารณานำมาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพื่อให้สื่อถึงสถานที่เรียนเดิม และรวมถึงเป็น Space ที่มีลักษณะเด่นของวัดพระปฐมเจดีย์นี้

จากลักษณะของผังบริเวณในส่วนพุทธาวาสดังกล่าวนี้ จะเป็นแนวทางในการพิจารณาแนวความคิดในการออกแบบ อาคารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ที่ซึ่งพระสงฆ์สาวกจะได้ศึกษาเล่าเรียนคำสอนแห่งพระธรรมวินัย อันจักบังเกิดครบองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนแห่งพระรัตนตรัย ของพุทธศาสนสถาน คือ วัดพระปฐมเจดีย์แห่งนี้ได้อย่างสมบูรณ์

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมไทย ในเขตพุทธาวาสวัดพระปฐมเจดีย์นี้ แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่นำมาตอบสนองต่อความต้องการเนื้อที่ใช้สอยภายในรูปแบบต่างๆได้อย่างเหมาะสม เช่น พระวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปอิริยาบถต่างๆ คือ พระยืน, พระนั่ง, พระนอน เป็นต้น อันเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือนำไปใช้กับอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่โดยใช้สัดส่วนที่ถูกต้องได้ ตลอดจนแนวทางอันเกิดจากการต่อเติม และการก่อสร้างอาคารในแต่ละยุคสมัย

ที่มีเทคโนโลยีระบบการก่อสร้างที่พัฒนาขึ้น รวมถึงลักษณะของการลดทอนรายละเอียดต่างๆสามารถนำมาพิจารณาในการออกแบบก่อสร้างอาคารที่จะเกิดขึ้นใหม่ได้

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เป็นส่วนที่แสดงถึงรายละเอียดเฉพาะที่มีความแตกต่างกันของแต่ละสถานที่ ลักษณะของลายที่นำมาใช้เป็นการใช้แม่ลายพรรณพฤกษา เช่น ใบเทศ, ผักกูด ในส่วนประกอบต่างๆของอาคารซึ่งมีที่มาจากหลักฐานโบราณวัตถุ ที่พบในบริเวณนี้ เป็นรูปแบบศิลปกรรมอิทธิพลทวารวดี และมีการพัฒนาเป็นรูปแบบเฉพาะตนขึ้นมา รวมถึงลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น เช่น การผูกลายของใบระกาแข่งสิงห์เป็นลายหอยเกาะไม้ หรือหอยจับหลัก, ลักษณะของงานปูนปั้นในส่วนต่างๆตลอดจนลักษณะการใช้ข้อฟ้าแบบรวบจอมที่มีความสัมพันธ์กันในอาคารหลังต่างๆ มีการใช้รูปทรงขององค์ประกอบต่างๆที่สอดคล้องกัน เช่นเครื่องล่ายองของอาคารพระอุโบสถ, พระวิหาร และซุ้มเรือนแก้วที่ประดับเป็นซุ้มพระ ในพระวิหารแต่ละหลัง มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวได้เป็นอย่างดี

ในการศึกษาทางสถาปัตยกรรมไทย พึงพิจารณาในการตอบสนองต่อพื้นที่ใช้สอยและรูปแบบที่มีความสอดคล้องกลมกลืนของสถาปัตยกรรมภายในวัดเป็นสำคัญ

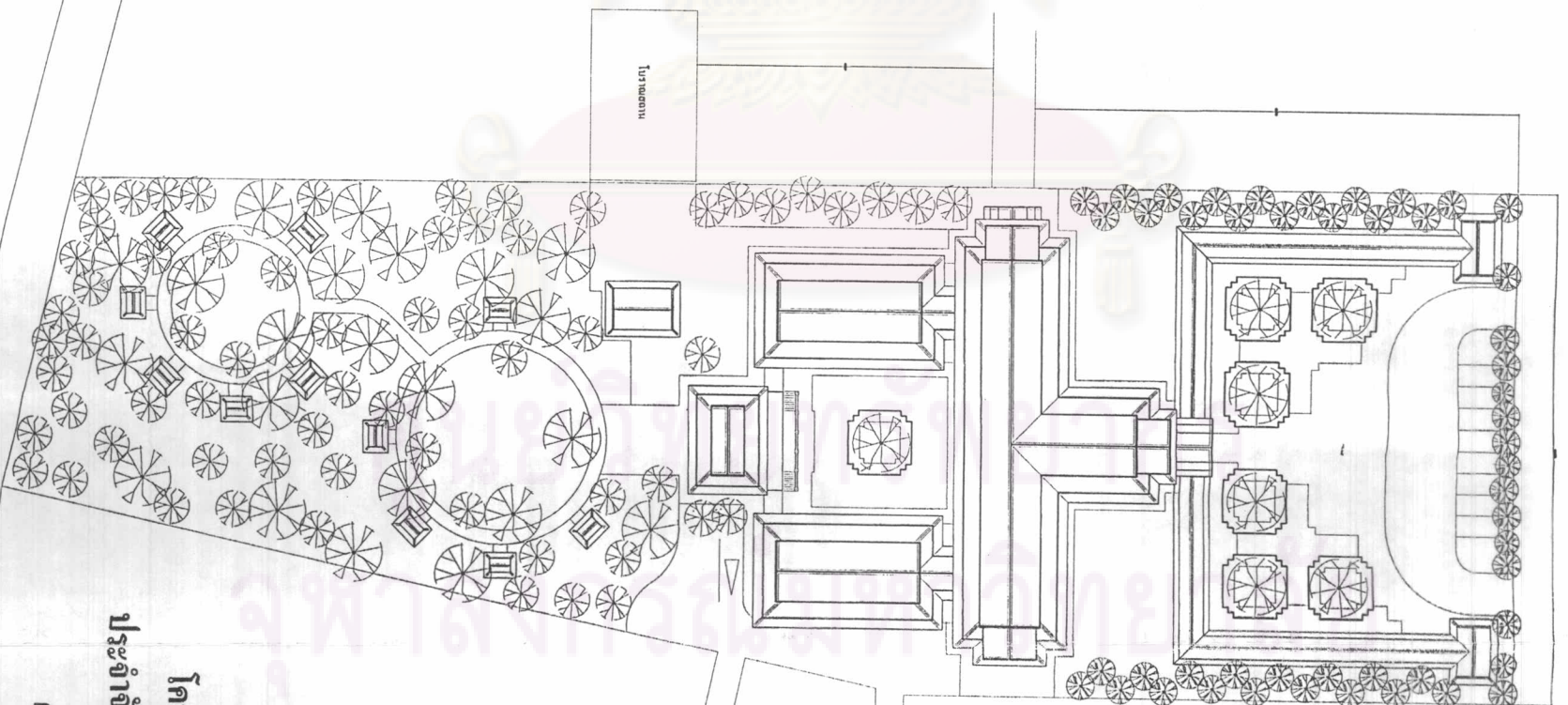
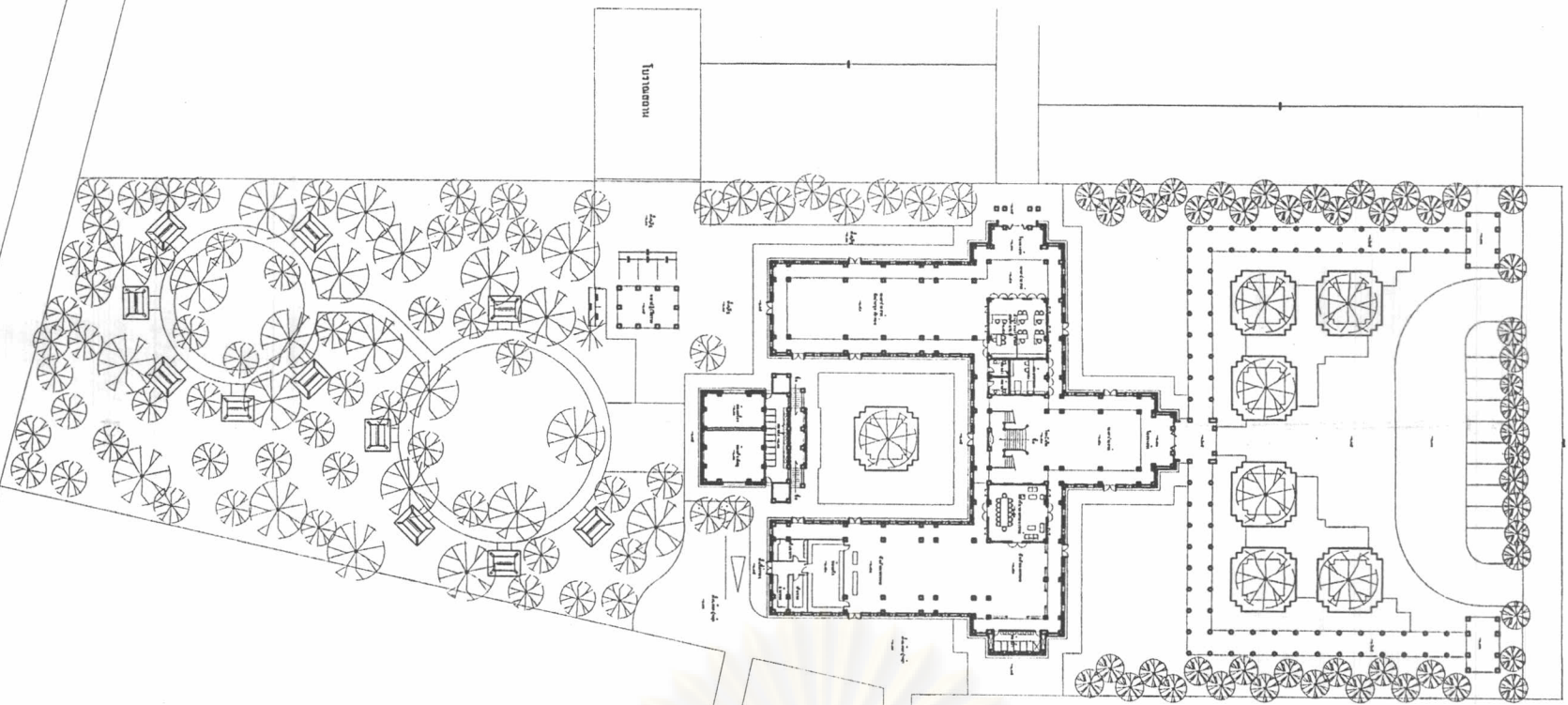

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๖.๖ ผลงานการออกแบบทางสถาปัตยกรรมไทย

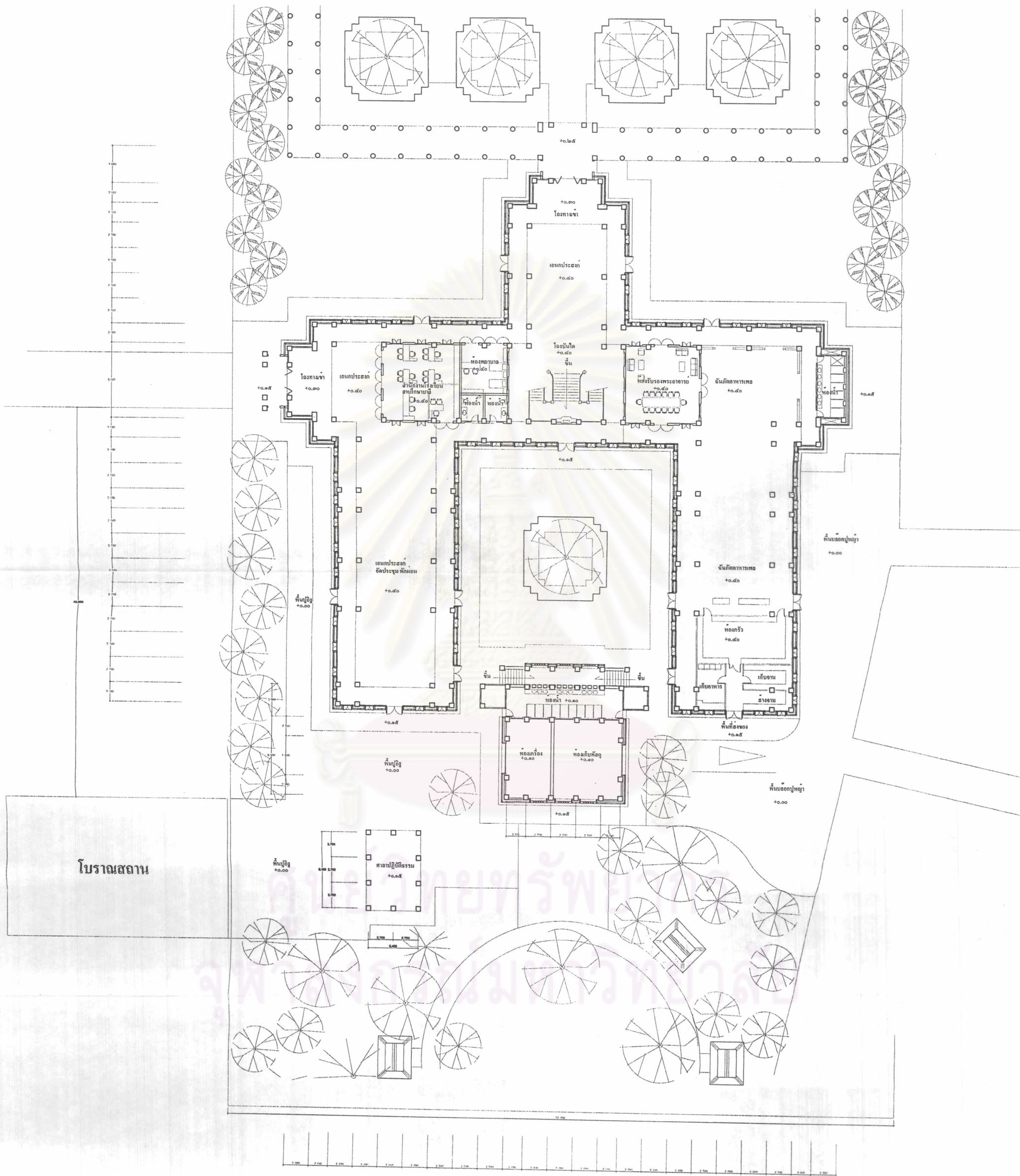
โครงการโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

น.

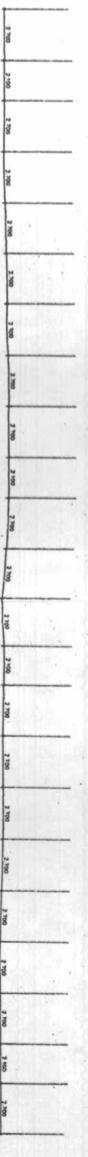
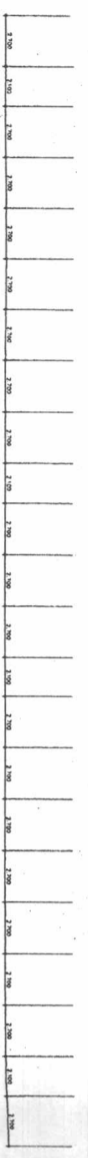
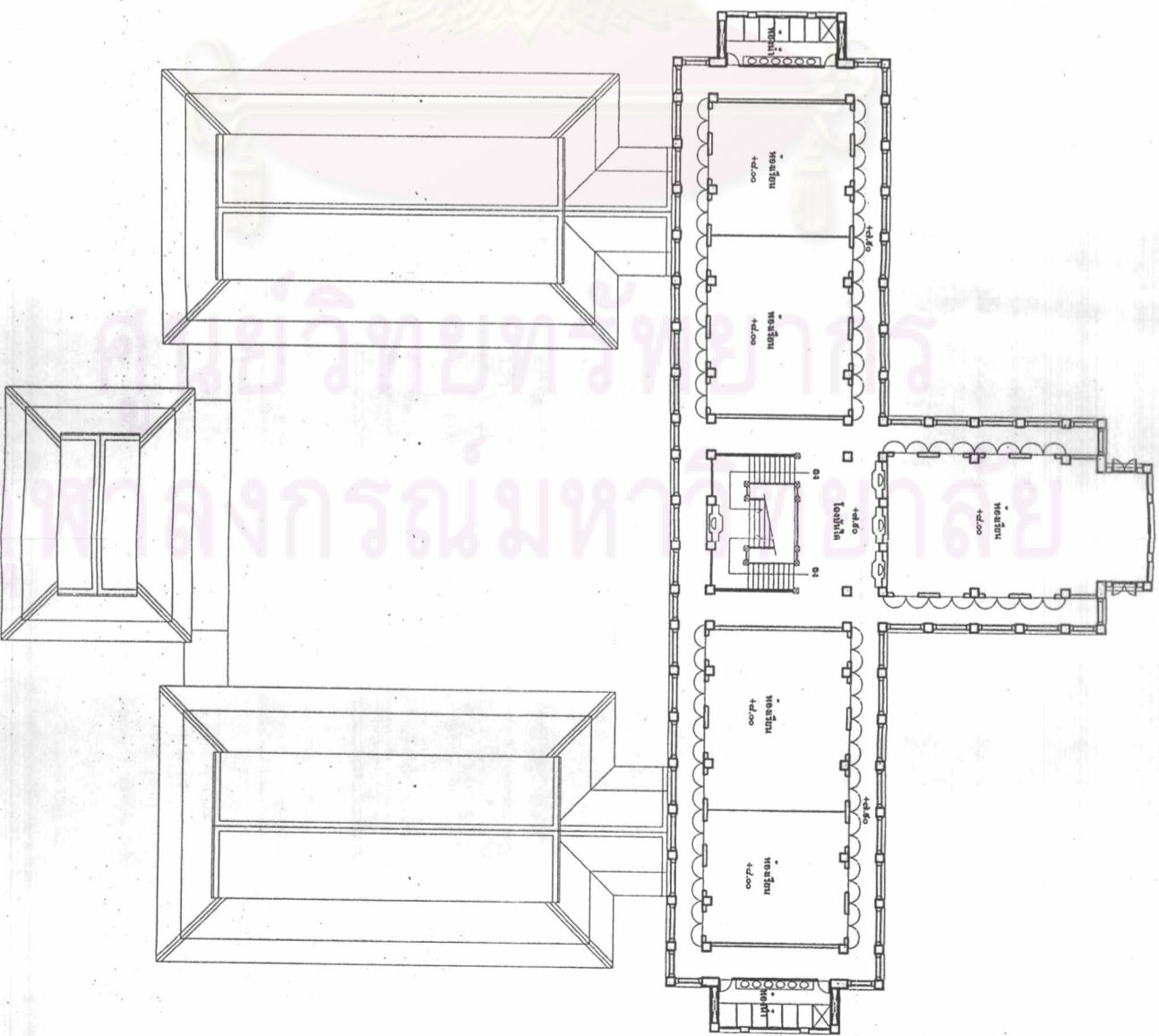
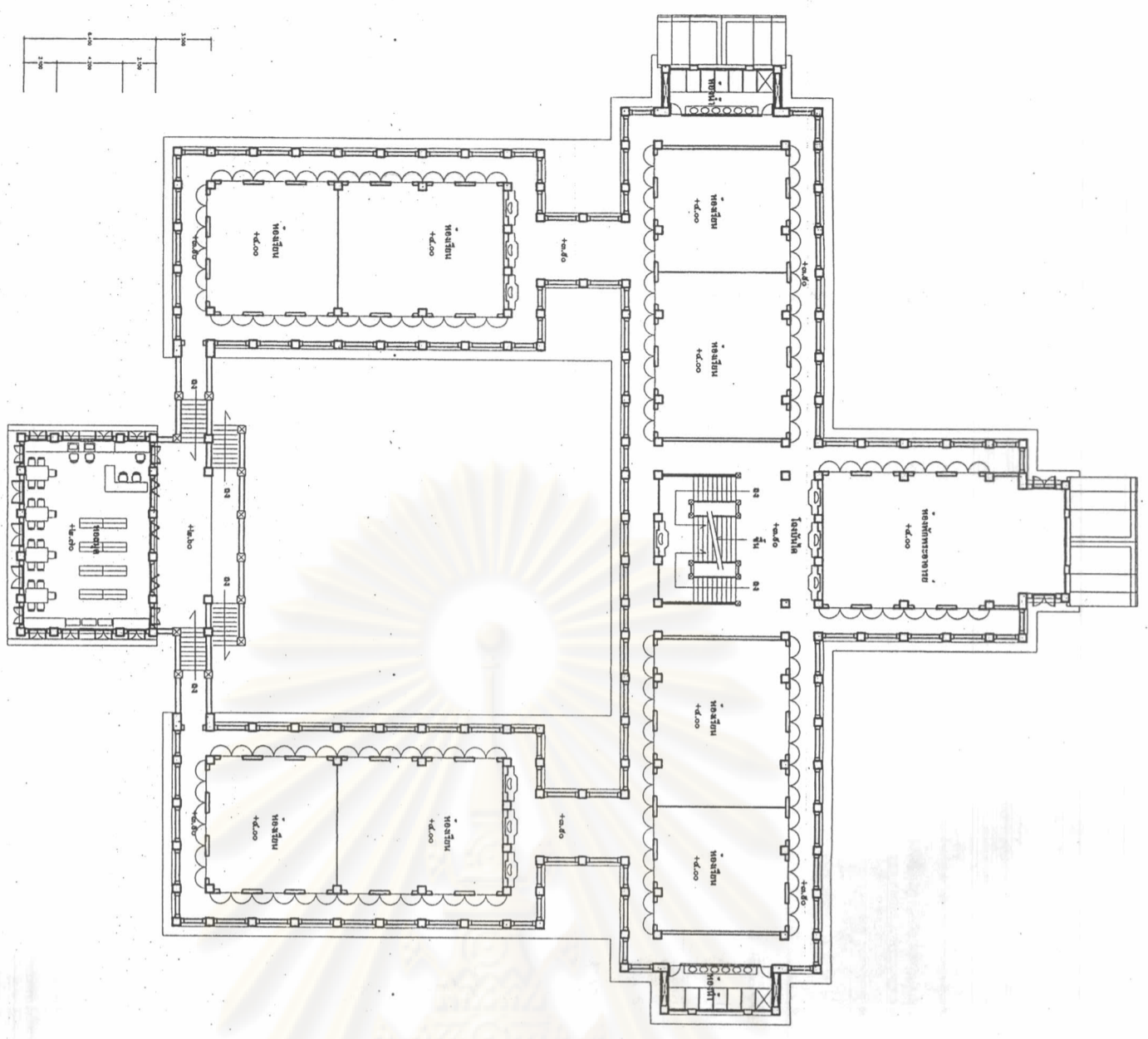
โครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
ประจำจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์
ผังบริเวณ มาตรฐาน ๑ : ๕๐๐

โบราณสถาน

โครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
ประจำจังหวัดนครปฐม ณ. วัดพระปฐมเจดีย์
ผังพื้นที่ที่ ๑

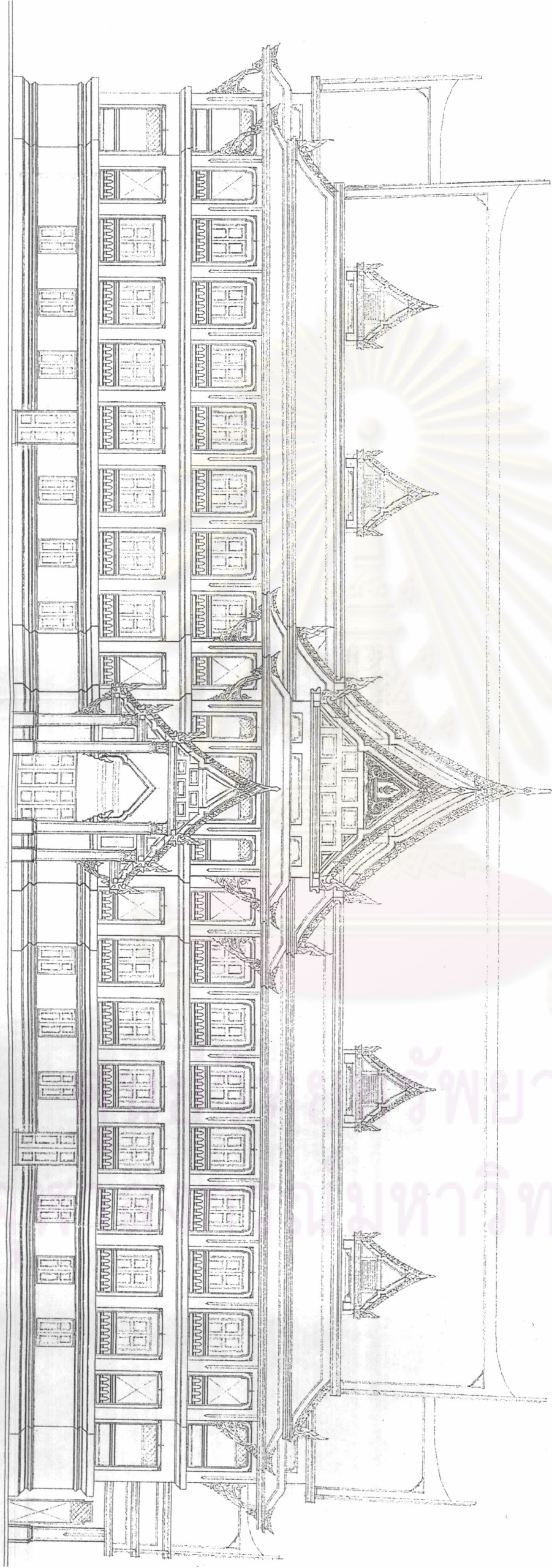
มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐

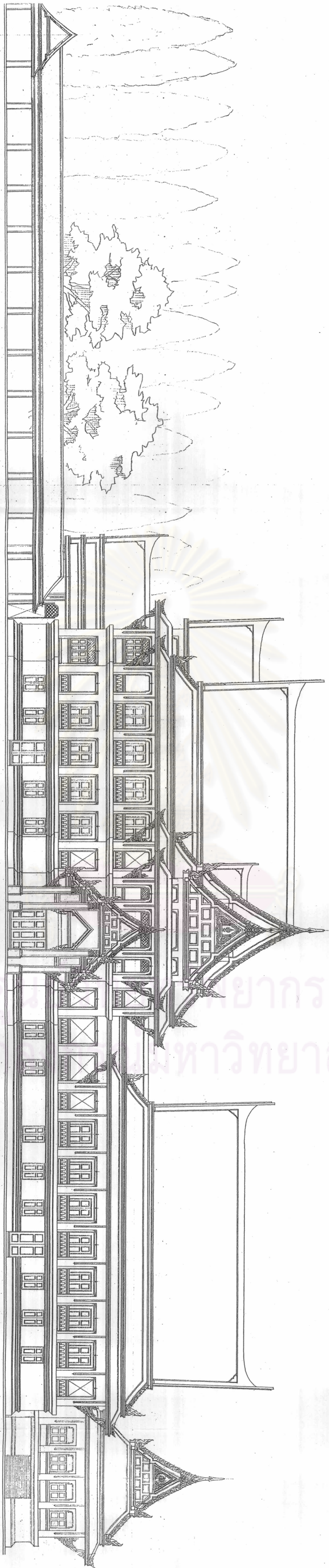
โครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
 ประจําจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์
 ผังพื้นที่ที่ ๒
 สปร.ร.๒๓๗.๑ : ๒๐๐

โครงการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
 ประจําจังหวัดนครปฐม ณ วัดพระปฐมเจดีย์
 ผังพื้นที่ที่ ๓
 สปร.ร.๒๓๗.๑ : ๒๐๐

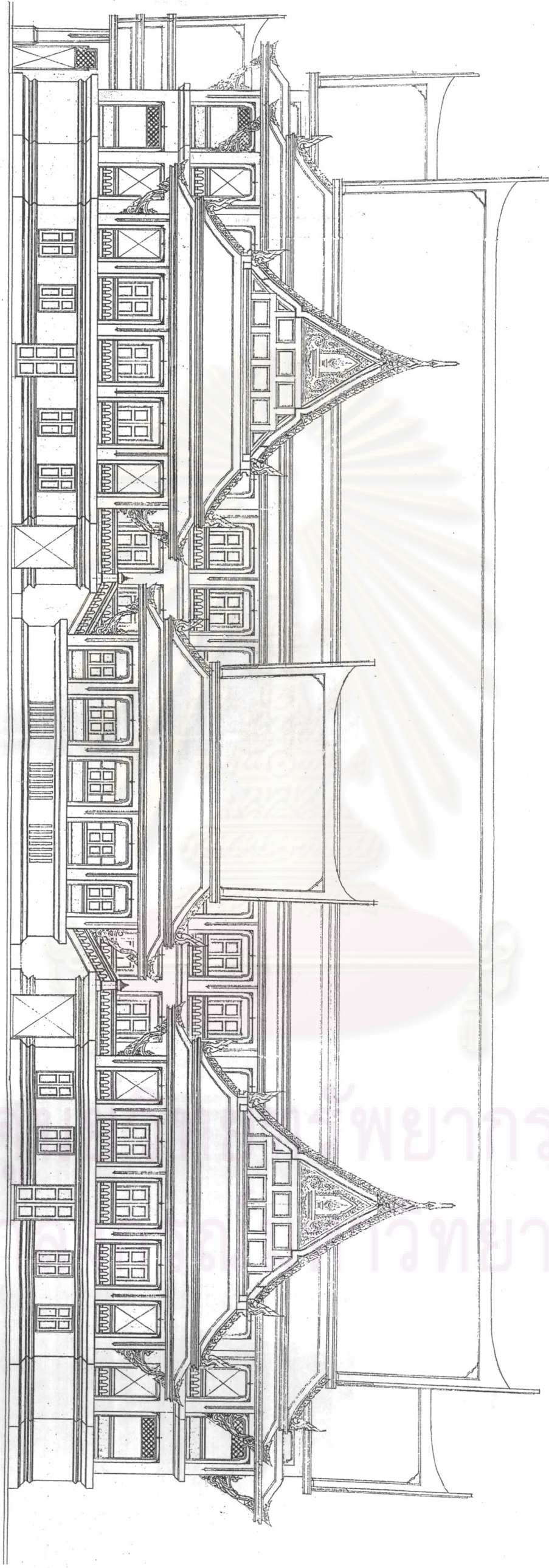
๐๐๑ : ๑ แผนผัง เหนือ

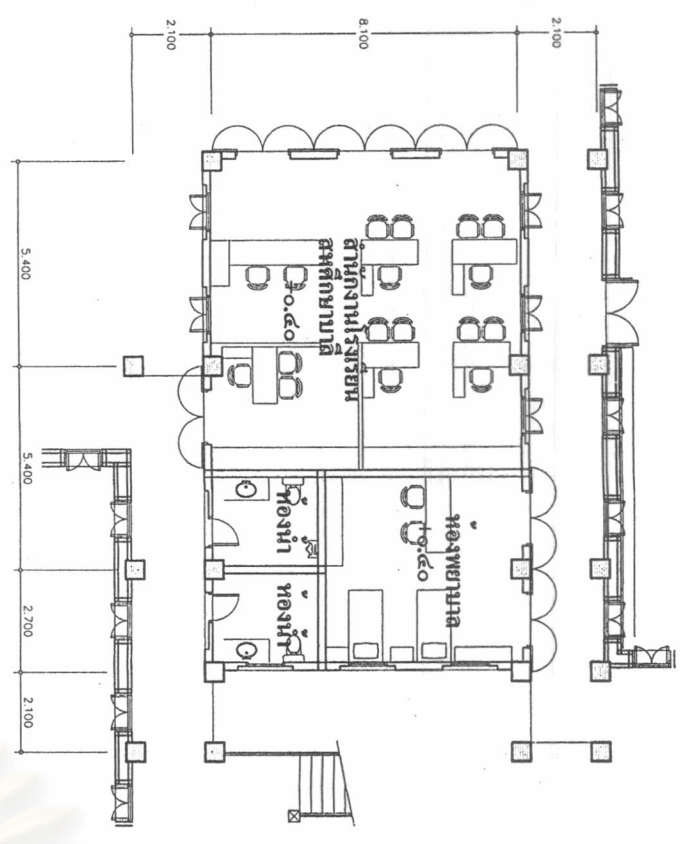

๐๐๑ : ๑ หอประชุมสงฆ์ สภามหาสงฆ์

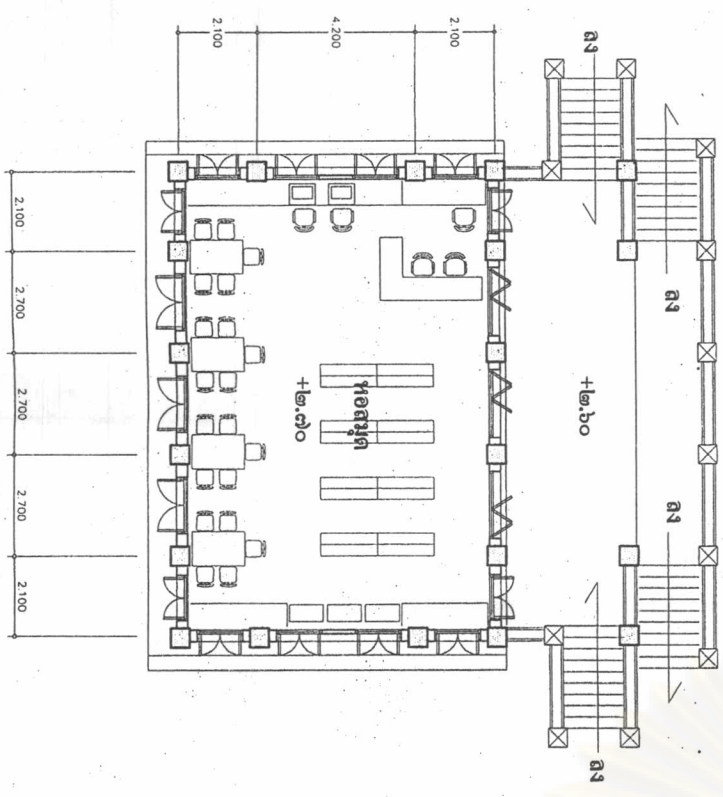

๐๐๑ : ๑ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

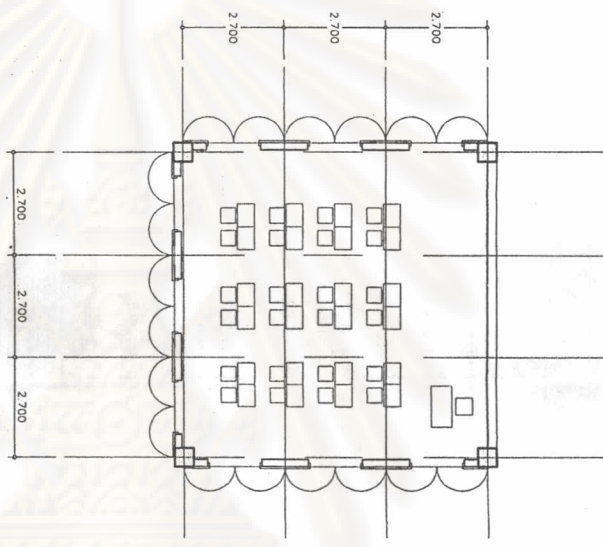

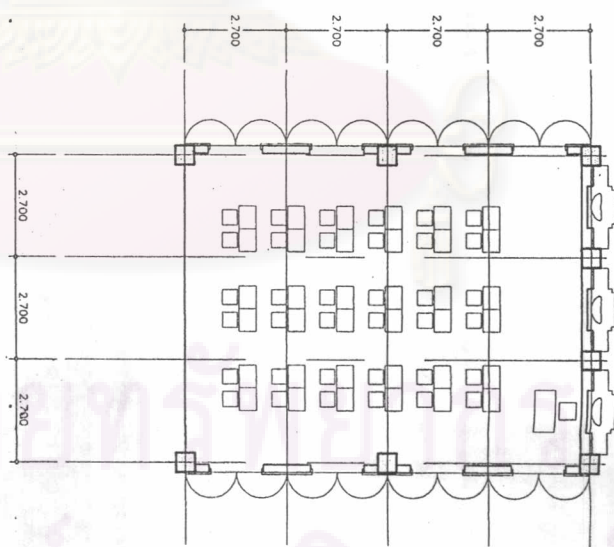
สำนักงานโรงเรียน และห้องพยาบาล

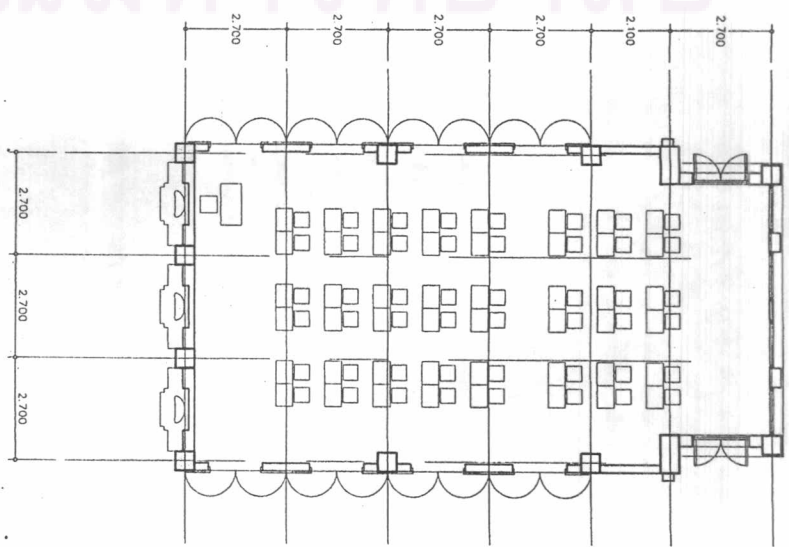
หอสมุด สำนักเรียน

ห้องเรียนขนาด ๒๔ ที่นั่ง

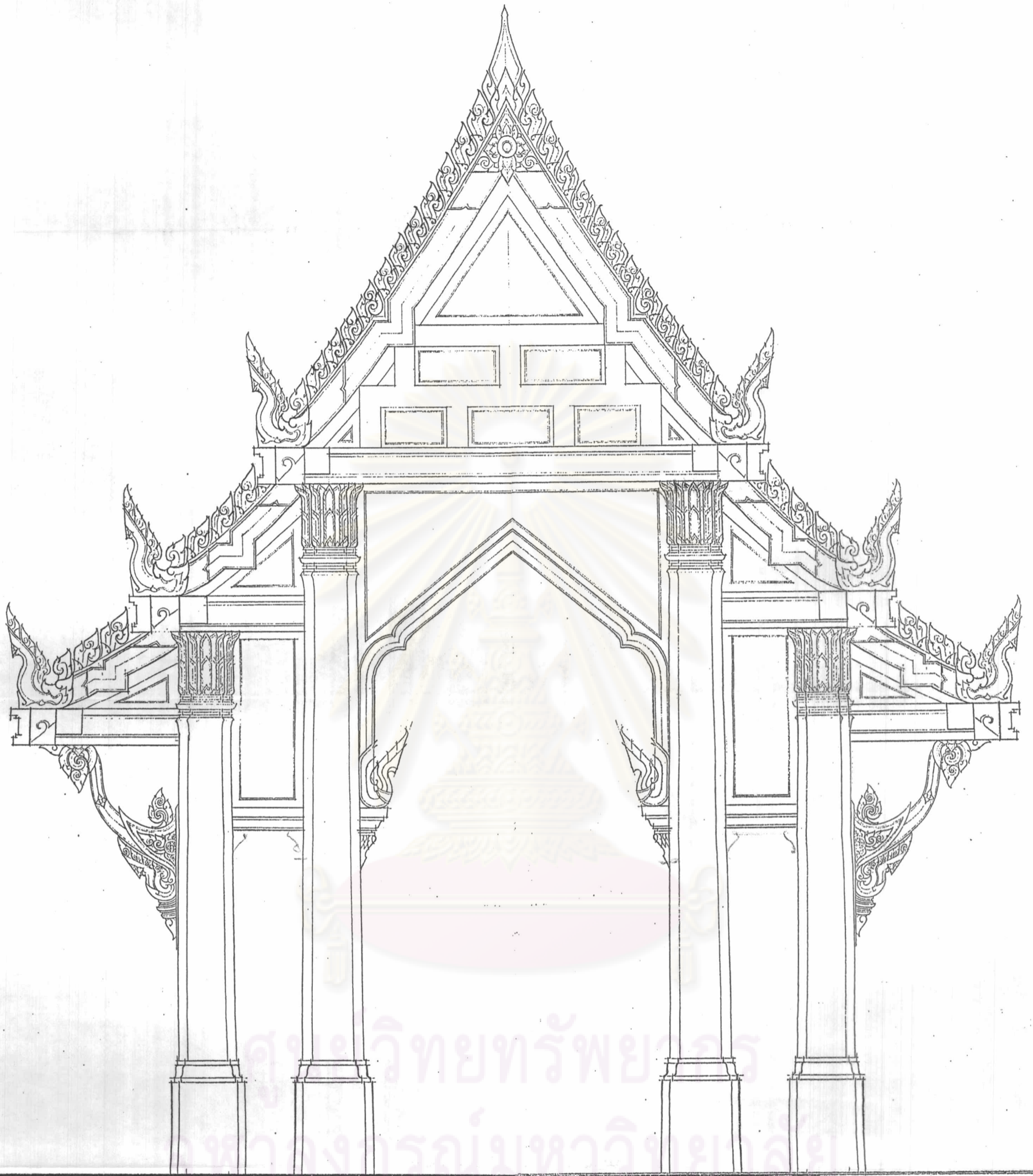
ห้องเรียนขนาด ๓๖ ที่นั่ง

ห้องเรียนขนาด ๔๘ ที่นั่ง

แบบขยายการจัดห้องต่างๆ

มาตราส่วน ๑ : ๑๐๐

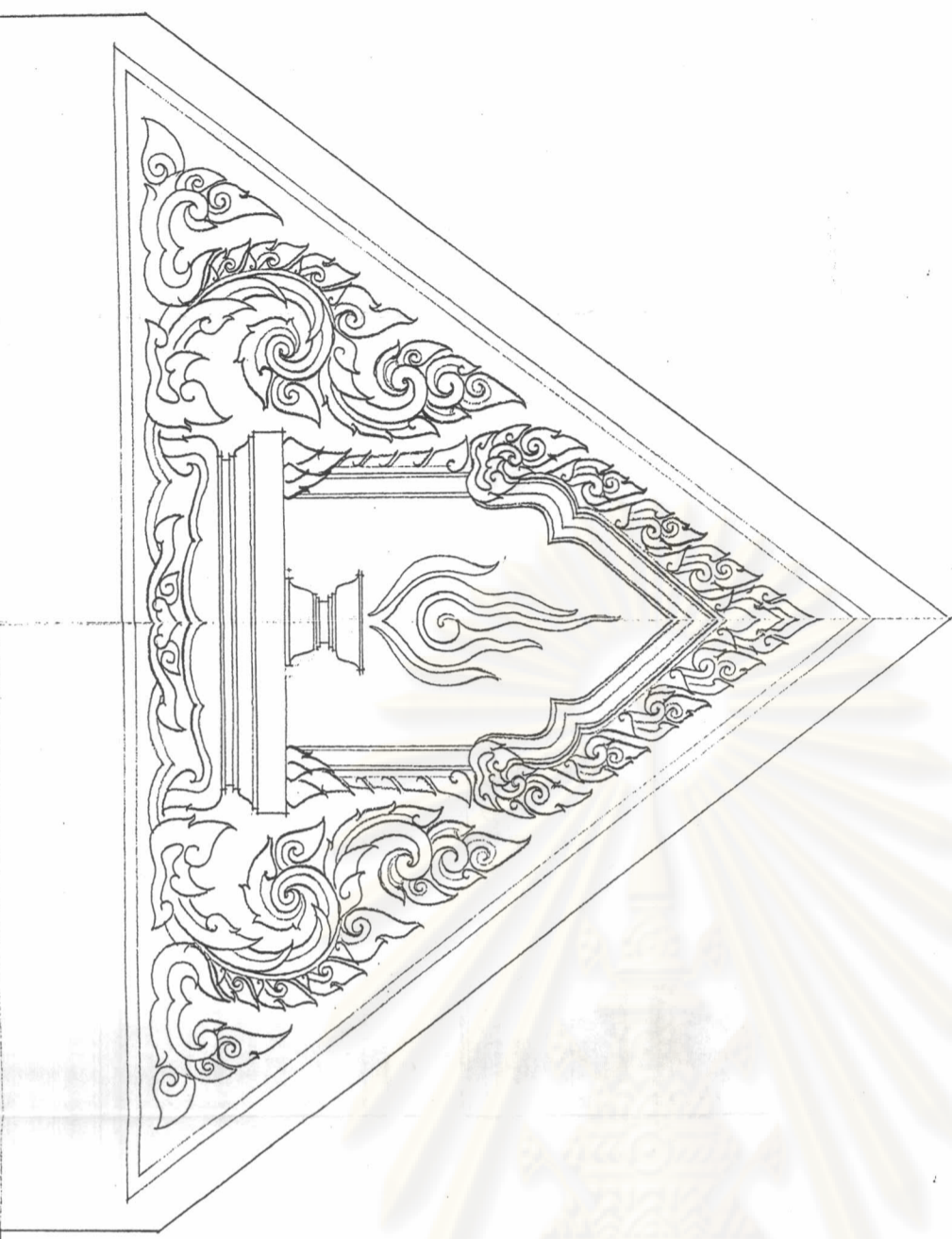
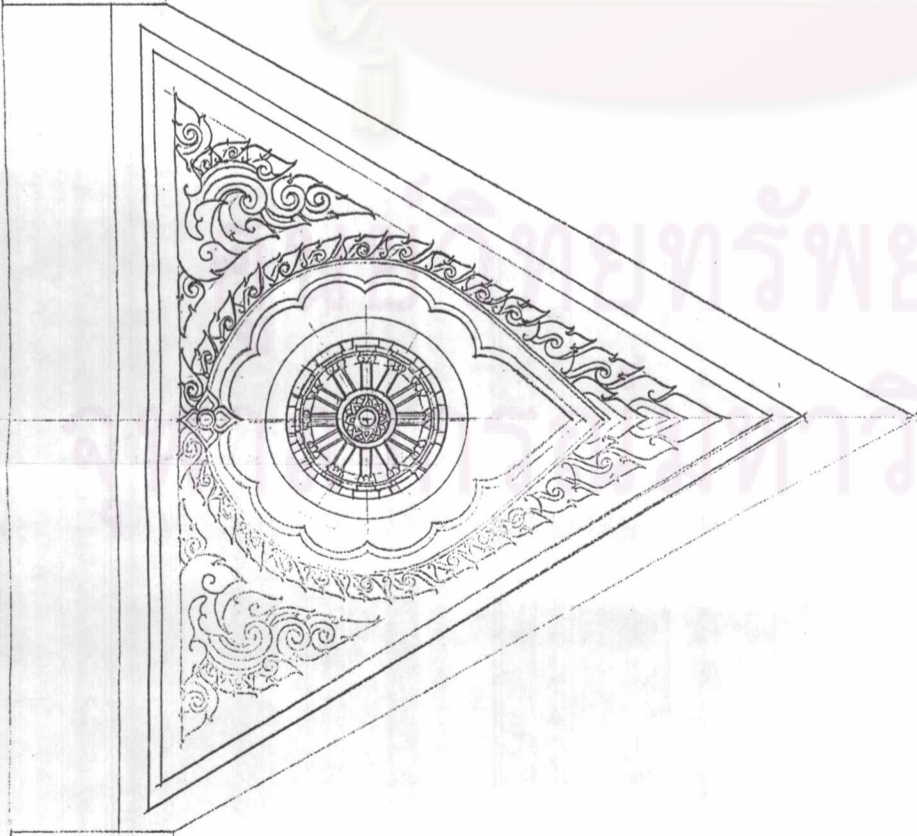
แบบขยาย ชุ่มทางเข้า

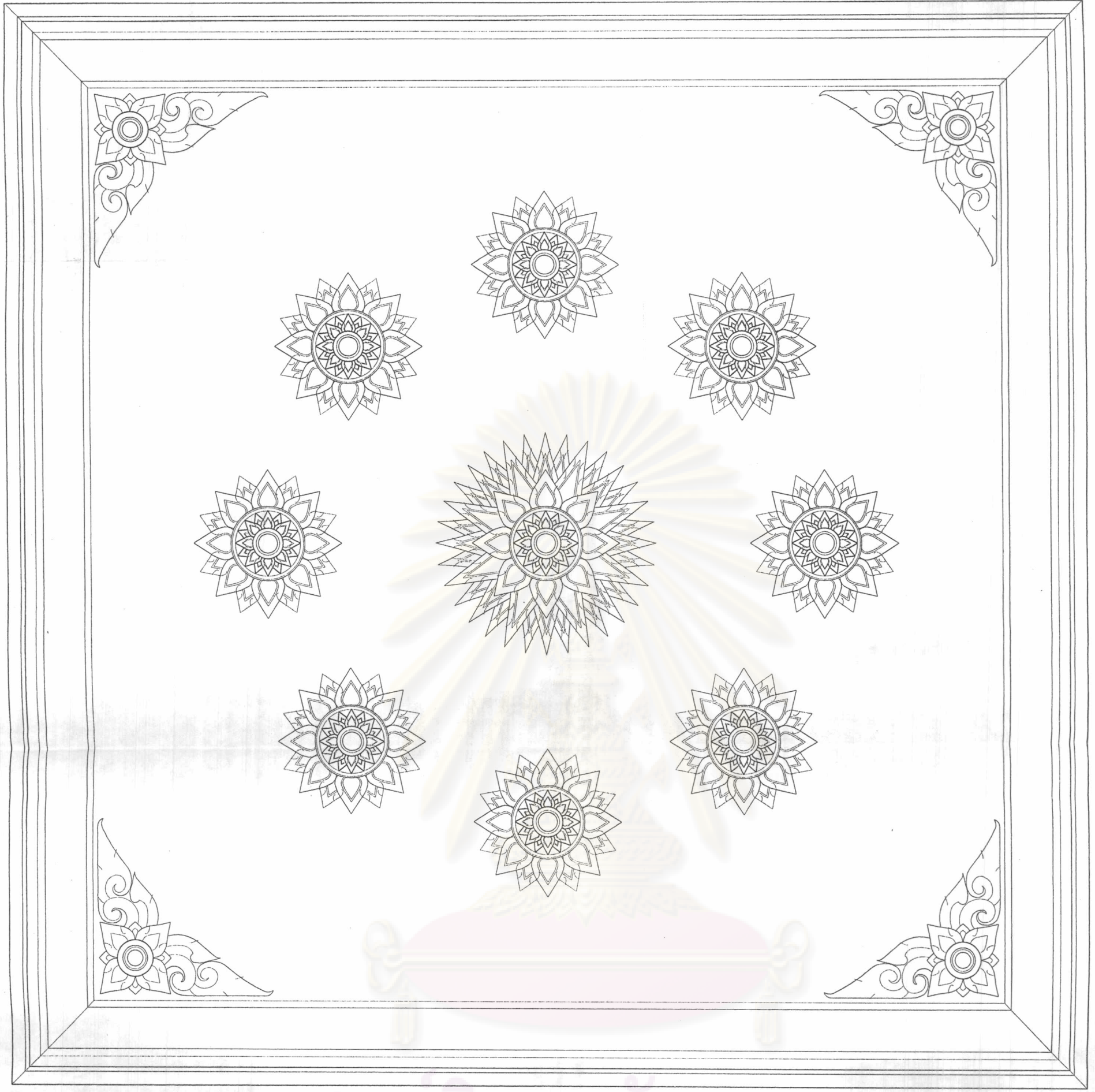
มาตราส่วน ๑ : ๒๐

๐๑:๑ หน้าปก
แบบขยายหน้าปก
มาตราส่วน ๑:๑๐

หน้าปกหลังรูปประจำสำนักปริยัติฯ

รูปแกะสลักหน้าปกหลังรูป

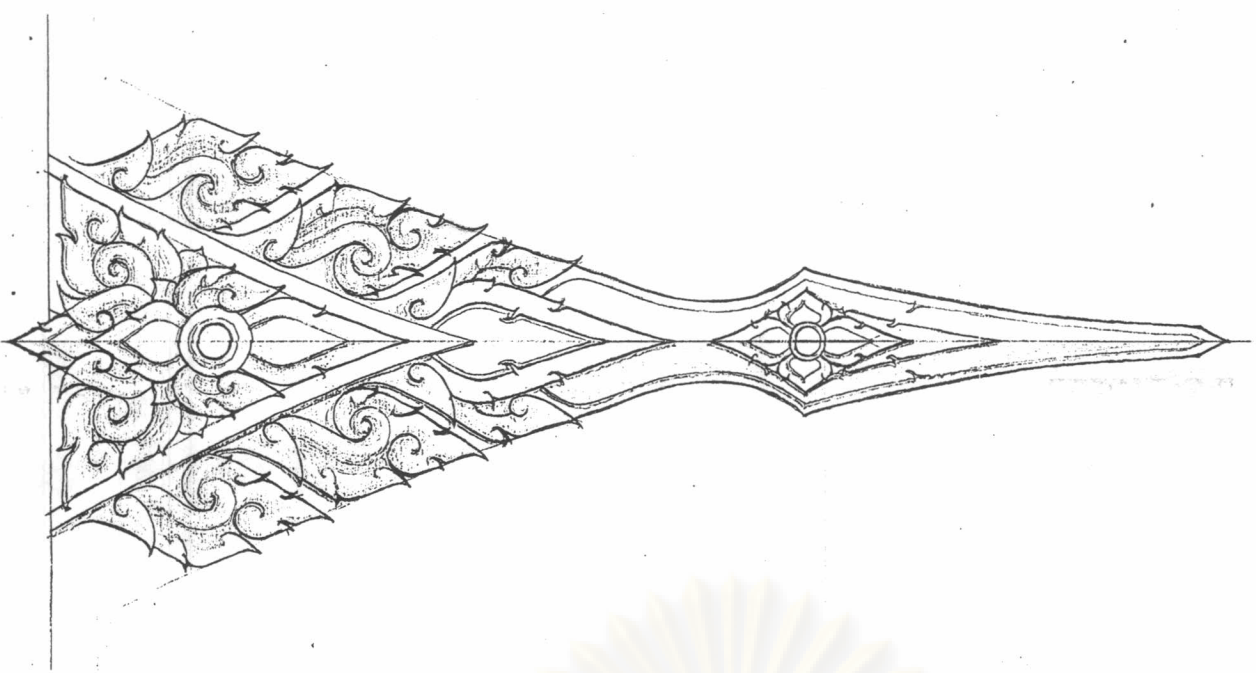

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังอาคารเรียน

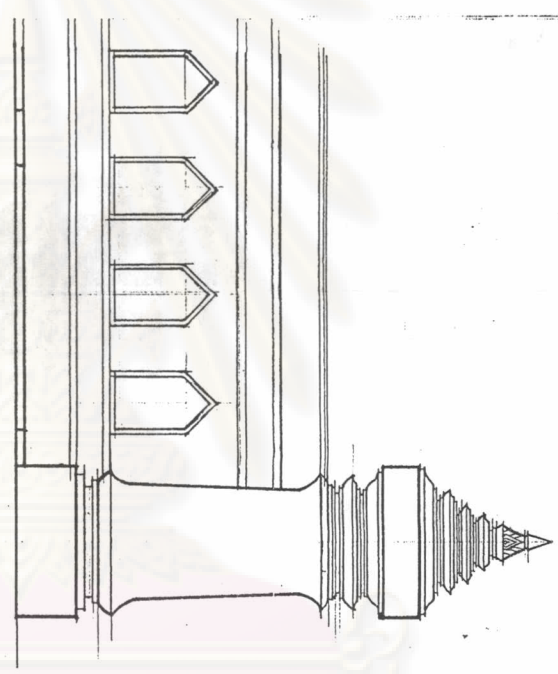
หน้า ๑

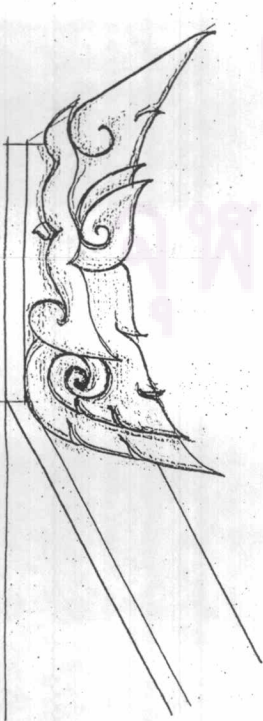
ช่อฟ้าแบบรวบรวมจอม

หางหงส์ และใบระกาหอยจับหลัก

เสาศิวรมุขและราวระเบียง

เพ็ชรา

คันทวย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
 ภาลลงกรรมหาวิทย

